

PODATKI O DIPLOMSKI NALOGI

Ime in priimek: **Simona Jamšek**

Naslov diplomske naloge: **Spretnosti in veščine mladinskega delavca skozi oči mladostnika**

Title: The skills of the youth worker through the eyes of an adolescent

Kraj: Ljubljana

Leto: 2016

Število strani: 78 Število tabel:1

Mentor: **doc. dr. Vera Grebenc**

Ključne besede: mladost, adolescenca, mladi, prosti čas, mladinsko delo, mladinski delavec, socialno delo z mladimi, Četrtni mladinski center Bežigrad

Key words: youth, adolescence, young people, leisure time, youth work, youth worker, social work with young people, community youth center Bežigrad

Povzetek:

Namen diplomske naloge je opredelitev dela z mladimi skozi oči mladostnikov. V teoretičnem delu naloge sem opredelila mladost kot prehodno obdobje med otroštvom in odraslostjo, razvoj identitete v obdobju adolescence, dotaknila sem se tudi današnjega načina prehoda v odraslost. Nadalje sem opredelila pomen prostega časa mladih. Povzela sem teoretični opis mladinskega dela in mladinskega delavca ter dodala pomemben prispevek socialnega dela z mladimi. Na podlagi slednjega sem oblikovala raziskovalna vprašanja in odgovore pridobila v debati z mladostniki v Četrtnem mladinskem centru Bežigrad. Zapis odgovorov sem primerjala z intervjujema s tamkajšnjima mladinskima delavkama.

Abstract:

The purpose of this thesis is to write the definition of youth work as seen by adolescents. In the theoretical part of the thesis I have identified youth as a transition period between childhood and adulthood, identity development in adolescence and touching contemporary way of transition to adulthood. Furthermore, I have identified the importance of leisure time of young people. I summarized the theoretical description of youth work and youth worker and added the important contribution of social work with young people. Based on the latter, I developed research questions and the answers thereto acquired in a debate with young people in the Community youth center in Bežigrad. Record the answers I compared it with interviews of local youth workers.

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO

DIPLOMSKA NALOGA

SPRETNOSTI IN VEŠČINE MLADINSKEGA DELAVCA SKOZI OČI MLADOSTNIKA

Mentorica: dr. Vera Grebenc

Simona JAMŠEK

Ljubljana, 2016

PREDGOVOR

Prostovoljno delo in praksa v času študija sta me pripeljala do dela z mladimi. Dokler me življenjska pot ni zanesla v predšolsko vzgojo, sem aktivno sodelovala v Četrtnem mladinskem centru Bežigrad – Mladinc, ki deluje v okviru Javnega zavoda Mladi zmaji. Tako sem se srečala z mladinskim delom in v njem uživala. Občutek, ko te mladostniki s svojo vihravo naravo nasmejijo, naredijo tvoj dan pester in ti ga obrnejo na glavo, je bil sprva begajoč, pozneje pa navdihujoč. Vsa leta sem spoznavala, se srečevala in predvsem opazovala mladostnike ter njihovo doživljanje sveta. Bili so mi najboljši učitelji, največji kritiki in najbolj iskreni v svojih dejanjih. Seveda pa mi brez mentorjev, mladinskih delavcev, ne bi uspelo pri delu z mladostniki. Prav slednji so z menoj delili svoje dolgoletne izkušnje in znanja, me bodrili v trenutkih, ko nisem vedela kako naprej, in mi dovolili, da se učim neposredno od njih. Zato jih globoko spoštujem in se jim zahvaljujem za vsako izkušnjo, ki sem jo pridobila.

Tako sem dobila tudi navdih za diplomsko nalogo, v kateri igrajo glavno vlogo mladostniki, ki zahajajo v Četrtni mladinski center Bežigrad – Mladinc. S svojim mnenjem orišejo njihovo doživljanje mladinskega delavca, njegovo delo, odnos med mladinskim delavcem in mladostnikom ter potrebne kompetence delavca, ki delajo z njimi. Poleg tega sem želela z diplomskim delom preveriti vzroke za zahajanje mladostnikov v specifični mladinski center, kaj jim je všeč in kaj si želijo oz. pogrešajo v samem centru.

Namen moje diplomske naloge je opredelitev dela z mladimi skozi oči mladostnikov. Hkrati je to povratna informacija za tamkajšnji zaposleni mladinski delavki in priložnost, da svoje delo nadgradita, se mladim še bolj približata ter se še naprej razvijata tako na poklicni kot osebni ravni. S svojo raziskavo želim prispevati k stroki socialnega dela na področju dela z mladimi in mladinskega dela. Želim, da je glas mladih slišan in upoštevan.

Ob tej priložnosti, bi se rada zahvalila mentorici doc. dr. Veri Grebenc za vse nasvete, spodbude in čas, ki ste ga namenili meni in moji diplomski nalogi.

Zahvalila bi se tudi Katji, ki mi je vsa leta bila zgled kot odlična mladinska delavka, hkrati pa mi je bila mentorica in prijateljica, ko sem jo potrebovala.

Velika zahvala gre tudi mojemu partnerju, ki me je ves čas spodbujal k pisanju diplomske naloge, hvala tudi družini in prijateljem za pomoč pri varstvu moje male Evice.

KAZALO:

1 TEORETIČNI UVOD.....	6
1.1 MLADOST	6
1.2 ADOLESCENCA.....	11
1.3 MLADINSKA KULTURA	15
1.4 PROSTI ČAS.....	18
1.4.1 PROSTI ČAS MLADIH.....	21
1.5 MLADINSKO DELO	25
1.6 MLADINSKI DELAVEC.....	29
1.7 SOCIALNO DELO Z MLADIMI	34
1.8 VZGOJNI PRISTOPI	38
1.9 MLADINSKE ORGANIZACIJE IN MLADINSKI CENTRI.....	42
2 PROBLEM.....	44
3 METODOLOGIJA	45
3.1 VRSTA RAZISKAVE.....	45
3.2 MERSKI INSTRUMENTI IN VIRI PODATKOV	45
3.3 POPULACIJA IN VZORČENJE.....	45
3.4 ZBIRANJE PODATKOV	45
3.5 OBDELAVA PODATKOV	46
4 REZULTATI	47
4.1 PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA V ČETRTEM MLADINSKEM CENTRU BEŽIGRAD	47
4.2 MLADINSKO DELO	48
4.3 MLADINSKI DELAVEC.....	50
4.3.1 KDO JE MLADINSKI DELAVEC?.....	50
4.3.2 KOMPETENCE MLADINSKEGA DELAVCA	51
4.3.3 NALOGE MLADINSKEGA DELAVCA	52
4.3.4 ODNOS MED MLADOSTNIKOM IN MLADINSKIM DELVACEM	52
4.3.5 ŽELENA ZNANJA MLADOSTNIKOV IN PRIDOBLENA ZNANJA MLADINSKIH DELAVK	53
5 RAZPRAVA	55
6 SKLEPI	58
7 PREDLOGI	59
8 LITERATURA.....	61
9 PRILOGE.....	63
9.1 ZAPIS POGOVORA Z MLADOSTNIKI	64

9.2 ZAPIS INTERVJUJA	67
9.3 PRIKAZ KODIRANJA.....	69
10 POVZETEK	77

SEZNAM TABEL:

Tabela 1.8.1: Vzgojni pristopi.....	38
-------------------------------------	----

1 TEORETIČNI UVOD

1.1 MLADOST

Stari slovenski pregovor pravi, da je mladost norost – čez jarek skače, kjer je most. Obdobje mladosti je najbolj pisano in intenzivno, saj mora posameznik iti skozi proces odraščanja, iz otroka postati odrasla oseba. Gostečnik (v Dom med resničnostjo in prispodobo, 2000: 11) pravi: »Mladostnika si radi predstavljamo kot romantično podobo izgubljenega ter od hormonov in socialnega okolja pretresenega otroka, ki se bori za svojo samostojnost.«

Enotne opredelitve pojma mladosti ni, saj ima vsaka družba in kultura svoje lastnosti, s katerimi opredelijo posameznika kot odraslega. Na kratko lahko strnemo, da je mladost prehod, vmesno obdobje v življenju posameznika, kateremu podlaga je psihofizičen proces odraščanja kot ga narekuje narava. Če izhajamo, da otroštvo pripada področju narave, odraslost pa področju družbenega, potem je mladost prehod iz narave v kulturo, hkrati pa se reproducira razlika narava/kultura (Ule 2008: 48). Istočasno poteka osebno-socialni proces s končnim preizkusom, ali je posameznik zrel za sprejem v odraslo družbo. »Mladost posameznika se namreč toliko bolj razlikuje od otroštva, kolikor bolj 'zrel' je mladostnik pri svojih dejanjih, motivih, razmišljanju, čustvovanju. To početje zahteva od njega neodvisnost od avtoritete staršev in drugih skrbnikov iz otroštva. Toda po drugi strani lahko posameznik to neodvisnost potrdi le pred drugimi odraslimi. To pa zopet zahteva od njega ujemanje s pričakovanji odraslih, ki so zanj zdaj pomembni.« (Ule 2008: 51)

Pravzaprav je mladost obdobje nenehnega prilagajanja in ugajanja odraslim, izpolnjevanja njihovih pričakovanj, ki so vedno višja in višja. Ob vsem tem pa mora mladostnik izoblikovati svojo osebnost, ki naj bi bila edinstvena. In kdaj mlad človek postane odrasel? Odgovor je koncept mladosti, ki nam omogoča razumeti večplastnost družbenih sprememb. »Koncept mladosti je odnosni koncept, ki se naslavlja na socialne procese.« (Wyn, White 1997 v Ule 2008: 121) Pomembno je spoznati tudi družbene kontekste, v katerih poteka mladost.

Definicija mladosti je odvisna od tega, na kaj se nanaša koncept mladosti. Če mladost definiramo v odnosu do družbe, potem je takšna definicija mladosti družbena. Če se koncept mladosti nanaša na biološke spremembe, govorimo o biološkem vidiku mladosti. Obstaja tudi definicija psihološke mladosti, ki temelji na lastni presoji in počutju.

Vsaka družba ima svoje značilnosti in ideologijo, ki določa, kdaj je posameznik zrel, da se mu prizna status odrasle osebe. Nekatere družbe ne poznajo tega prehodnega obdobja, čeprav poznajo otroštvo in odraslost. Zlasti arhaične družbe poznajo iniciacijske obrede, s katerimi uvedejo otroke v svet odraslih.

Skozi zgodovinska obdobja je bil ta proces samoumeven, šele evropski novi vek se je začel ukvarjati z mladostjo kot posebnim obdobjem med otroštvom in odraslostjo. V nekaterih družbah so ti prehodi še danes vezani na obrede, ki jih mora posameznik opraviti, v naši družbi pa je posameznik odrasel, ko se tako počuti sam, predvsem pa je ta odločitev vezana na samostojnost in ekonomsko neodvisnost.

Glavni akterji tega obdobja so mladostniki, nekaterimi jim pravijo pubertetniki, drugi najstniki, kot skupek pa predstavljajo mladino. »Pojma mladost in mladina sta medsebojno tesno povezana. V nekaterih jezikih imamo za oboje celo isti izraz (denimo nemški Jugend, angleški Youth, francoski Jeunesse).« (Ule 1996: 19)

Izraz »mladina« tako označuje več kot le generacijsko določeno skupino ljudi s posebnimi značilnostmi in potrebami. V sodobnih družbah starostna doba namreč še ne določa družbene ali generacijske pripadnosti posameznika ali posameznice. Da bi posameznik ali posameznica ustrezala družbenim merilom za socialno uvrščanje v mladino, morata poleg svoje starosti in psihofizične zrelosti sprejeti tudi določene mladinske življenjske kulture in stile (Ule 1996: 18).

Mladost je kompleksen prehod iz obdobja otroštva v odraslost, »to je prehod iz nižje k višji fazi življenjskega cikla« (Ule, Miheljak 1995: 16). Avtorja pišeta o mladostništvu kot o pomembnem prehodu:

- »Prehod od fluidne in disperzne zavesti posameznika o sebi k zgrajeni podobi o sebi in o svojem mestu v družbi;
- prehod od razmeroma omejenega spektra socialnih vlog otroka in mladostnika h kompleksnim in celostnim socialnim vlogam odraslega človeka;
- prehod od šolskih dejavnosti in pretežno porabniško in prostočasno usmerjenih dejavnosti k svetu dela in zaposlitve;
- prehod od ekonomske odvisnosti od drugih ekonomskih neodvisnosti in samo odgovornosti;
- prehod od pretežnega sprejemanja znanja in informacij k njihovi uporabi ter
- prehod od pravno in politično nekompetentne osebe k politični polnoletnosti in pravno odgovorni osebi.« (Ule, Miheljak 1995: 16)

To je le nekaj načinov prehoda, ki pomembno vplivajo na razvoj posameznika. Avtorja govorita tudi o mladosti kot neke vrste moratoriju. Moratorij je odlog ali prekinitev posameznikovih obveznosti oz. posameznik je v fazi socialnega umika. Ule in Kuharjeva mladost označujeta kot institucionaliziran moratorij, saj posameznik nima vpliva na to, kdaj in kako bo vstopil vanj, niti kako ga bo prekinil. Ločimo dve vrsti moratorija:

- prehodni moratorij in
- izobraževalni moratorij.

Prehodni moratorij je »krajše obdobje uvajanja v odraslost« (Ule, Miheljak 1995: 21). V tem moratoriju igrajo veliko vlogo odrasli, predvsem družina in institucije, ki izvajajo nadzor nad odraščajočim. Mladi pri tem nimajo veliko prostora za raziskovanje, eksperimentiranje in avtonomijo, saj je to obdobje časovno omejeno. »Vse delovanje mladostnika je podrejeno čimprejšnjemu prehodu v odraslost.« (Ule, Kuhar 2011: 31) V tem obdobju se na mladostnika prenesejo tradicije, norme in vzorci vedenja. Mladostnik je za odraslega priznan šele takrat, ko to potrdijo odrasli in njihove glavne institucije. Marcia poimenuje takšno osebnost »privzeta osebnost«.

Izobraževalni moratorij je »časovno razširjen in vsebinsko bogat moratorij, kjer imajo mladi čas za oblikovanje svoje osebnosti, interesov in potreb, lastnega življenjskega poteka« (Ule, Miheljak 1995: 22). Slednji moratorij se je razvil prav zaradi podaljševanja izobraževanja. Temelji na izobraževanju, vključuje pa tudi zunajšolske in prostočasne dejavnosti, partnerstvo, seksualnost, socialne odnose in vloge.

Izobraževalne institucije so postale poglobitvene socializacijske institucije, saj mladostniki preživijo v njih največ svojega časa in omogočajo izkušnje boja za svojo avtonomijo. »Šola je v sodobni družbi postala bistvena institucija, ki je posredovala med družino in širšo družbo in je dobila prevladujočo nadzorno funkcijo med odraščajočimi mladimi ljudmi.« (Ule 2008: 51) Mrgole (2003: 19) pravi: »Mladina je kot družbena skupina okupirana z nalogami, kjer proces prehoda od otroštva v odraslost navidezno urejajo in nadzorujejo formalizirani socializacijski agensi (izobraževalne, zdravstvene, zaposlovalne, kulturne ustanove), ki delujejo po načelu 'od zgoraj'; torej po načelih, kjer nekdo drug s pozicije moči določa, kaj naj bi bilo dobro in koristno za mlade.« V šoli se reproducira pedagoški odnos, kjer ima učitelj moč podeljevati ocene, spričevala, prav tako pa s tem pripelje učence v vedno višje stopnje v odraščanju, z namenom bolje pripraviti mlade na zahtevna, zlasti intelektualna dela v odraslosti. Kuharjeva v svojem članku poudarja, da ni več trdnih poti skozi življenje. Ključni razlog za destandardizacijo se večinoma pripisuje podaljševanju izobraževanja in povečevanju negotovosti zaposlitve, nekateri (npr. Bruckner in Mayer 2005) pa izpostavljajo tudi pomen vrednotnih sprememb (Kuhar 2009).

Odlaslanje z vstopom v odraslost ni toliko odvisno od posameznika, pač pa od strukturne lokacije oz. izobraževalnega sistema v državi in gibanj na trgu delovne sile. Meje med mladostjo in odraslostjo se brišejo, mladi pomembne odločitve prenašajo v odraslost. Izobraževanje je pripadalo obdobju mladosti, zaposlitev pa odraslosti, ampak današnji čas dopušča, da se lahko kot odrasel vrneš v izobraževalni proces, kot mlad pa delaš.

Zveni kot narobe svet, ampak »zazpoznelo vstopanje v odraslost ima nedvomno veliko pozitivnih učinkov ... Mladi imajo čas za eksperimentiranje z možnimi prihodnjimi identitetami« (Ule 2008: 239).

Kuharjeva (2009) v svojem članku opisuje današnji način prehodov mladih v odraslost: »Prehodi se danes odvijajo posamično, vsak zase. Posamezni prehodi se (več) ne dogajajo zaporedno niti niso samoumevni sami po sebi. Odnosi med posameznimi prehodi so vse bolj kompleksni in raznoliki, povezava med njimi pa vedno bolj ohlapna. Raziskovalci prehode primerjajo z jojojem, saj gre za nihanje med mladostjo in odraslostjo oz. vsaj za nihanje med delovanji, ki so bila klasično značilna za mladost in tistimi, ki so predstavljala značilnost odraslosti.«

Dodaja, da so prehodi za številne mlade in mlade odrasle vse bolj paradoksni: skrbeti morajo za svojo poklicno prihodnost, čeprav se ne počutijo zmožni ukrepanja; nenehno morajo načrtovati, čeprav so meje možnega načrtovanja ozke; morajo se usmerjati, čeprav ne vedo, kam (Leccardi 2005). Definicija odraslosti je že tako kompleksna, v sodobnosti pa je sploh težko definirati, kdaj nekdo postane odrasel. Mladi pogosto navajajo (Bjornsen 2000), da je ključno občutenje odraslosti na socialno-psihološki ravni; torej (pre)oblikovanje identitete, ne zgolj pridobitev priznanega statusa oz. izvršitev določenih prehodov (www.mladinski-delavec.si).

Tudi slovenska mladina se je v celoti ujela v negativno spiralo: mladi podaljšujejo izobraževanje v upanju, da se bodo bolje formalno opremili za uspešno tekmovanje pri vstopu na trg dela, toda v resnici zgolj oz. predvsem čakajo v čakalnici na odraslost. Starejša generacija jih s svojimi vsakovrstnimi podporami dodatno zazibava in jih zavija v vato. Občutek, da je mladim zagotovljeno ustrezno, varno okolje za razvoj, pa je lažen – tako za starejšo, kot za mlajšo generacijo. Priložnosti mladih in možnosti mladih za prevzemanje odgovornosti v družbi, za aktivnost nasploh, so zaradi sklopa odrinitve s trga dela in istočasnega domačega podpiranja praktično nične (Kuhar 2009).

Enak paradoks se dogaja pri prevzemanju odgovornosti glede vsakdanjih tveganj, kjer »so otroci in mladostniki pogosto postavljeni v podrejen in celo konflikten položaj – ko od njih zahtevamo, da ravnajo na določen (s tem navadno mislimo 'odrasel, odgovoren') način, pri tem pa jim na zaupamo, da so tega sposobni« (Grebenc, Šabić 2011: 107). Od mladih se pričakuje, da razvijejo lastna stališča do različnih tveganj, da jih bodo obvladovali s pomočjo dogovarjanja, pogajanja odraslih, ob tem pa se nanje vseeno gleda kot na nesposobne za obvladovanje različnih tveganj (Grebenc, Šabić 2011).

Raziskave so pokazale naslednje značilnosti slovenske mladine pri prehodu v odraslost:

- Vse več mladih se izobražuje vse dlje: v šole hodijo več let kot so hodili mladi v preteklosti.

- Posledica podaljšane obiskovanja šole je poznejši vstop na trg dela. Za večino mladih ljudi je postalo skoraj nemogoče, da bi prešli neposredno iz šole v službo.
- Mladi zapuščajo dom staršev vse pozneje; njihova ekonomsko-materialna, emocionalna in socialna odvisnost od staršev se podaljšuje.
- Narašča povprečna starost moških in žensk pri (prvi) poroki oz. izvenzakonski skupnosti (kohabitaciji).
- Ljudje so vse starejši ob rojstvu prvega in pogosto edinega otroka (če ga sploh imajo).

Pomika se tudi spodnja meja, vedno prej nastopa obdobje mladostništva in vedno bolj v poznih letih se zaključí. Jasnih mej tukaj ne moremo postaviti, ni pravil in ni kontrole nad tem. Vseeno pa lahko postavimo okvirne starostne mejnike mladosti. Pojem mladost se uporablja za opisovanje obdobja med 14. in 30. letom ali dlje. Po Ule (2008: 126) mladost členimo na naslednja starostna obdobja:

- klasična mladost (14–18 let): srednješolsko obdobje;
- podaljšana mladost (19–24 let): študentsko obdobje in
- predodraslo obdobje (25–29 let): obdobje prehoda v neodvisnost ali mladi odrasli.

Prav zaradi tega je mladost tako zanimiva za raziskovanje. Ukvarjanje z mladostjo kot posebnim življenjskim obdobjem je prineslo delo z mladimi, ki je »postalo poseben družben projekt, ki je združeval načrtno vzgojo, nadzor in številna pedagoško politična posredovanja ideoloških aparatov države, znanosti in vodilnih družbenih institucij« (Ule 2008: 50).

1.2 ADOLESCENCA

Kljub temu, da se zdita adolescenca in mladost enaka pojma, ju je treba ločiti. Adolescenca je individualno specifičen proces psihofizičnega in socialnega oblikovanja osebnosti, v katerem se posameznik usposobi na normalno opravljanje svojih spolnih, delovno in kulturno specifičnih vlog. Beseda adolescenca izvira iz latinskega pridevnika »adolescens« in pomeni doraščajoči. Mladost je socialni status posameznika, ki normalno, ne pa nujno in v celoti, pripada adolescentu. Vendar to ne pomeni, da je adolescenca neodvisna od mladosti in da je le nekakšen naraven proces.

»Adolescenca je obdobje in proces duševnega dozorevanja otroka v odraslega. Proces dozorevanja poteka prek medsebojnega delovanja med otrokom in njegovim predmetnim in družbenim okoljem. Od odvisnosti in zaščitenosti v lastni družini mora posameznik preiti na samostojno odločanje in delovanje ter skrb za druge, to pa zahteva reorganizacijo odnosa do sebe in sveta, pridobitev mnogih novih stališč in zmožnosti.« (Hrovat, Magajna 1987: 233 v Poljšak Škraban 2004: 11)

»Pojem adolescenca obsega primarno biološke in psihološke procese razvoja. Zajema obdobje zgodnje mladosti, med 12. in 18. letom.« (Ule 2008: 53) V dobo adolescence spada večina iniciacijskih obredov v arhaičnih družbah ter doba šolanja in poglobljena vzgoja v družbah z zgrajenimi kulturnimi institucijami. S tem se lahko enači tudi pojem najstništvo, ki prav tako zajema zgodnje obdobje mladosti, hkrati pa je medijski pojem, ki konstruira najstništvo kot kulturno in medijsko posebno in zanimivo obdobje. Drugo poimenovanje je mladost, ki je bolj sociološki pojem in je časovno razširjen, njegov poudarek pa je predvsem na družbenih spremembah, »pomeni obdobje socialnega eksperimentiranja s seboj in socialnim svetom« (Ule 2008: 49).

Pojavlja se tudi izraz puberteta, ki ga včasih zamenjujemo z adolescenco. Če smo za adolescenco rekli, da je proces duševnega in socialnega dozorevanja, je puberteta proces pospešenega telesnega razvoja. Poteka predvsem v pretežno zgodnjem obdobju mladostništva. Puberteta se konča z biološko zrelostjo posameznika.

Proces adolescence je univerzalen, to je čas iskanja, preizkušanja in ga morajo preživeti vsi, če hočejo priti do zrele odraslosti. V tem obdobju posamezniki rešujejo dva ključna odnosna procesa: navezanost in identiteto. Navezanost se nanaša na čustveno vez med posameznikom in drugo osebo, identiteta pa se nanaša na posameznikovo sposobnost za samo-opredeljevanje v odnosu do drugih, ki jim je podoben na določen način in različen na drug način.

Psiholog Stanley Hall je prvi, ki je mladost poimenoval z besedo adolescenca in je menil, da je za to obdobje »značilno viharništvo, stresi in upori mladih proti različnim avtoritetam« (Poljšak Škraban 2004: 7).

Oče psiholoških teorij o mladosti se je trudil za izboljšanje položaja otrok in mladostnikov, njegova teorija je bila pod močnim vplivom viktorijanskih prepričanj in vrednot. Izhajal je iz evolucijske Darwinove teorije; zanj adolescenca pomeni drugo rojstvo, vidi jo kot »ujetnico njene lastne narave« (France 2007 v Ule 2008: 55). Hall je menil, da tisti, ki obvladujejo svojo naravo, uspešno preidejo v odraslost, tisti, ki pa je ne, pa pogosto končajo v kriminalu.

Podporniki Hallove teorije so bili predvsem psihoanalitični teoretiki, med njimi tudi Ana Freud, ki pravi: »Normalnost v obdobju adolescence je sama po sebi nenormalna.« (Freud A. 1968: 15 v Ule 2008: 55) Niso se vsi strinjali z njegovo teorijo, a je kljub temu dosegel zanimanje drugih znanstvenikov za adolescenco kot ločeno obdobje v človekovem razvoju. Antropologinja Margaret Mead je z svojo raziskavo o odraščanju na Samoi ugotovila, da tamkajšnji odraščajoči ne poznajo čustvenih in socialnih pretresov, prav tako nekateri drugi teoretiki zavračajo univerzalizem odraščanja.

Kar nekaj let po Hallovi teoriji, v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja, je v svojem psihoanalitičnem delu Erikson dejal, da je »adolescenca nekakšno psihosocialno čakalno obdobje, premor v človekovem razvoju, ki mlademu človeku omogoča preizkušanje socialnih vlog, strategij, nabiranje socialnih izkušenj, preizkušanje moči« (Ule 2008: 59). Menil je, da nerešeni problemi iz otroštva privedejo do identitetne zmede, ko mladostnik ne ve, kdo je in kaj si želi. Zato se preizkuša v različnih vlogah, okolje se težko tako hitro prilagaja njegovim potrebam in posledično ima mladostnik občutek, da ne ustreza pričakovanja drugih. Erikson je uporabil koncept identitete in razdelil identitetne strukture na življenjska obdobja. »V vsakem razvojnem obdobju se vsaka od njih (identiteta) razvije do svojega vrhunca, nato preide v krizno fazo do razrešitve krize in do novega razvojnega obdobja.« (Ule 2008: 58) Po njegovem mnenju se posameznik spopada z osmimi identitetnimi krizami, odločilna za razvoj identitete pa je v obdobju adolescence oz. kriza identitete v adolescenci. V tem obdobju se od posameznika zahteva, da sprejme samega sebe, razvije ustrezno samopodobo in se samostojno vključi v družbo. Na iztek identitetne krize v adolescenci močno vplivajo razrešitve kriz v otroštvu. Če mladostnik v otroštvu ni pridobil zaupanja vase in v druge, bo zanj kriza identitete v adolescenci težja, izpostavljen bo nazadovanju in posledično prevzemu negativne identitete.

James Marcia (1994) je v svoji študiji o identiteti v adolescenci podrobneje razčlenil Eriksonovo idejo o krizi identitete v mladosti. Različne načine reševanja kriza identitete je razčlenil v model štirih identitetnih statusov in jih poimenoval razvita identiteta, moratorijska identiteta, privzeta identiteta in identitetna difuzija.

1. Posamezniki z »razvito« identiteto so šli skozi vse pomembne faze (samo)raziskovanja in uspešno premagali krizo identitete. Dobro prenašajo tveganja in negotovost, so samostojni pri odločitvah, niso tako zelo angažirani ali prepričani o svojih vrednotah, vendar imajo dobro

izdelane samo-regulacijske procese. Prav tako imajo dobre odnose v družini, delajo pa razlike znotraj nje. Za večino pomeni ta status šele začetek identitetne poti.

2. Mladostniki s »privzeto« identiteto so prevzeli identiteto, ki je že narejena, največkrat od staršev. V obdobju (samo)raziskovanja niso prišli do izvršitve in v odnosu z drugimi so stereotipni ter konvencionalni. Vendar so prijazni, dobro organizirani, lepega vedenja, sprejememo moralne vrednote na ravni zakona in reda.
3. Značilno za mladostnike z »moratorijsko« identiteto je, da so še vedno v obdobju raziskovanja samega sebe in okolja. Lahko bi rekli, da so v identitetni krizi in veliko oseb ostane v tem statusu dolgo časa. Navadno potem prevzamejo razvito identiteto. So najbolj moralno občutljivi, najmanj avtoritarni in protislovni v odnosu do družine in družbe nasploh.
4. Za mladostnike z »identitetno difuzijo« je značilno, da so nedovršeno šli skozi fazo (samo)raziskovanja, mogoče naredijo nekaj eksploracij, vendar vse površno. Obstajata dve vrsti mladostnikov v statusu identitetne difuzije: prvi so apatični in socialno osamljeni, izogibajo se socialnim stikom in odnosom. Marcia jih poimenuje »playboys«. Drugi pa so nasprotje prvemu in kompulzivno iščejo socialni stik, Marcia jih imenuje »playgirls«. Za oboje je značilno, da imajo nizko stopnjo samospoštovanja, slabe odnose v družine kakor tudi zunaj nje in so občutljivi na strese.

Oblikovanje lastne identitete je pomembna razvojna naloga v času adolescence, vendar so tukaj še ostale ovire in naloge, s katerimi se mora posameznik soočiti za uspešen prehod:

- sprejemanje in obvladovanje lastnega telesa;
- oblikovanje spolne vloge in spolne identitete;
- ustvariti nove zrelejše odnose z vrstniki obeh spolov;
- oblikovanje čustvene neodvisnosti od staršev in drugih odraslih;
- oblikovanje odnosa do dela in priprava na poklicno udejstvovanje;
- priprava na zakon in družinske obveznosti;
- ekonomska neodvisnost;
- oblikovanje lastnega sistema vrednot in etičnih načel;
- oblikovanje želje in sposobnosti opravljanja družbeno odgovorne dejavnosti ter
- oblikovanje življenjskih ciljev in opredelitev za življenjski slog.

Če vzamemo, da se adolescence kaže kot razvojna naloga, potem si lahko odgovorimo na vprašanje, zakaj je ravno to obdobje težavno in krizno. Kljub temu pa večini mladih uspe prebroditi obdobje brez večjih pretresov in padcev.

Adolescent gre skozi več obdobj, ki jih lahko okvirno starostno opredelimo. Braconnier (2001: 32) jih navaja takole:

- zgodnja adolescenca, ki traja med 10. in 14. letom,
- srednja adolescenca, ki traja med 15. in 19. letom ter
- pozna adolescenca, ki traja med 20. in 24. letom.

Mladi ne prehajajo več iz adolescence v odraslost, ampak v nov identitetni status. Prav zaradi podaljševanja šolanja, podaljševanja izobraževalnega moratorija, je nastalo novo odboje, ki ga je Keneth Keniston poimenoval postadolescenca ali pozna adolescenca. Po njegovem mnenju je za postadolescenca značilna bolj zavestna in kritična refleksija svojih lastnih socialnih vlog in družbe kot celote. Pogoji za začetek postadolescence pa je uspešno razrešena identitetna kriza. V obdobje postadolescence ne pridejo vsi mladostniki, ampak jo izkusijo tisti, ki podaljšujejo šolanje čez dvajseta leta. Raziskovalci danes to obdobje raje poimenujejo pozna adolescenca ali porajajoča se odraslost, ki opredeljuje nadaljevanje adolescence in ne prelom z njo ter nima več družbeno kritičnega naboja. Mladi se v tem obdobju srečujejo z negotovostjo do družbe.

1.3 MLADINSKA KULTURA

Skoraj nemogoče je enoznačno razložiti oz. opisati pojem kulture ali, kot pravi Poštrak, »kultura v širšem smislu je tako razpršen ali vseobsegajoč pojem, da se je lahko v njegovo okrilje umestilo zares vse, kar zadeva človeka« (Poštrak, Socialno delo 33: 35).

Ko govorimo o kulturi, najprej pomislimo na različne oblike umetniškega udejstvovanja, vendar s kulturo razumemo vse človekove materialne in duhovne stvaritve: vrednote, moralno presojanje, pravila, razlage sveta in človeka, umetnost, običaje in navade, simboliziranje in rabo jezikovnih znakov, pa tudi materialne objekte. Vse skupaj določa način življenja v človeški skupnosti: človek skoraj vsako potrebo zadovoljuje s posredovanjem kulture. Zato si človek prilagaja, preoblikuje okolje glede na svoje potrebe. S tem nastajajo podkulture oz. subkulture, ki združujejo manjšo skupino ljudi znotraj prevladujoče kulture, z lastnimi posebnostmi, prepričanji in vzorcem vedenja.

Subkulture lahko temeljijo na:

- skupni zgodovinski usodi (različne etnične oz. migrantske manjšine),
- posebnih religioznih prepričanjih,
- posebnih interesih,
- glasbenem okusu,
- medmrežnih povezavah,
- različnih vrednotnih in ideoloških osnovah ter
- starosti oz. mladosti.

Pojem subkulture se najpogosteje uporablja prav pri mladih, ko govorimo o mladinskih subkulturah. Iz tega vidika lahko rečemo, da mladinska kultura zajema uveljavljeno kulturo med mladimi z določenim namenom in posebnostmi. Angleški sociolog jo opredeljuje takole: »Mladinska kultura ni neki nejasen strukturni monolit, ki pritegne tiste, ki so v večini mlajši od trideset let, ampak je kompleksna raznolikost več subkultur in različnih starostnih skupin, vendar jasno povezana z njihovim razrednim položajem, to pa je za vsako raziskavo mladinske kulture osrednje. Trdim, da so subkulture pravzaprav poskusi razrešitve kolektivno izkušenih problemov, ki se porajajo iz protislovij družbene strukture, in da subkulture porajajo oblike kolektivne identitete, iz katere je mogoče doseči individualno identiteto, ki ni določena z razredom, izobrazbo in s poklicem. Ta rešitev je skoraj vedno začasna in nikakor ni resnična, stvarna; razrešena je na kulturni ravni.« (Brake 1984: 15)

Tomc (1989: 7) v svojem delu *Subkulture v Sloveniji v devetdesetih* govori o mladinskih kulturah kot o različnih gibanjih: subkulture, subpolitike in kontrakulture. Za mladinske subkulture pravi, da so tista gibanja mladih, ki oblikujejo lastne oblike ustvarjanja in življenjskega stila. S subpolitiko opisuje gibanje mladih, ki razvijejo svoje lastne oblike političnega prepričanja in delovanja, s kontrakulturo pa predstavlja združitev obeh vidikov v eno kulturo.

Večina avtorjev je mnenja, da se subkulture bolj ali manj razlikujejo od prevladujočih kultur in so po navadi z njimi v opozicijskih odnosih.

Mladinske subkulture so začele nastajati v 50. letih prejšnjega stoletja v ZDA in Evropi. Njihovo nastajanje je bilo povezano s hitrim naraščanjem življenjskega standarda, podaljševanjem šolanja, razvojem storitvenega sektorja, demokratizacijo, širjenjem človekovih pravic in svobode, širjenjem sredstev množičnega komuniciranja idr. Značilnosti mladinske subkulture je podrobneje preučil Brake in mladino razdelil na štiri glavna področja:

1. Spodobna mladina: sestavljajo jo tisti mladi, ki se ne vključujejo v kakršno koli vrstniško kulturo oz. vsaj ne v kakšno obliko kulture, ki je videti deviantna.
2. Prestopniška mladina: vpletena je v kazniva dejanja oz. v neodobravano spolno vedenje.
3. Kulturni uporniki/prestopniki: vpleteni so v subkulture na obrobju bohemskega izročila ali na obrobju literarno umetniškega sveta. Najpogosteje so zgolj privrženci teh umetnin in ne umetniki slednjih.
4. Politično militarna mladina: sodi v radikalno tradicijo politike in lahko zajema vse od političnih skupin do množičnega gibanja.

Subkulture so za mlade pomembne, saj jim nudijo možnost, da razvijejo individualno identiteto, ki je osvobodjena od prepisanih vlog in pričakovanj družine, šole. Lahko pa v njej zgolj eksperimentirajo z identitetami in si odgovorijo na vprašanja o svetu in njihovi vlogi do njega. Ko enkrat dosežejo ločitev od vsiljenih vlog, se počutijo svobodno in odkrivajo ter razvijajo svojo lastno identiteto.

V obdobju adolescence je svet mladostnikov obarvan s prijatelji, vrstniki. Sicer se trudijo pripadati nikomur, predvsem se upirajo svojim staršem, a po drugi strani imajo močno potrebo po sprejetosti med vrstniki in prijatelji. Slednji so po navadi pglavitni vir opore ter vir življenjskih naukov in dogodivščin. Vključitev v krog neke subkulture jim daje občutek pripadnosti in varnosti, tako lahko ponosno poudarijo skupno moč z zunanjo podobo.

Moč subkultur je v zadnjih letih upadla oz. je manj opazna, saj je družba postala bolj strpna in odprta za odstopanja od meja sprejetega oz. so te meje postale mnogo bolj fleksibilnejše. Dandanes niso več toliko v ospredju skupine kot posameznik. Zato je tudi področje subkultur sicer še vedno prisotno, ampak manj kot v času mladosti naših staršev.

Sedaj je v ospredju posameznikova osebnost, njegovi dosežki, razmišljanje in odgovornost. Lahko bi rekli, da je kultura na nek način postala individualna, vsak ima svojo lastno subkulturo, ki jo oblikuje in obleče s svojim unikatnim stilom, okrasi pa jo z energijo, ki jo izžareva.

Generacija, ki prihaja oz. že moja generacija se je ujela v pasti potrošniške družbe, ki spodbuja mlade k izražanju individualno osebnega stila preko materialnih dobrin oz. blagovnih znamk. Poleg tega so nam vse informacije dostopne preko internetnega omrežja, kamor se je preneslo tudi navezovanje in vzdrževanje prijateljskih stikov preko socialnih omrežij. Mogoče so ravno to zametki nove subkulture.

Mladi sicer še vedno kažejo svoj upor in nestrinjanja, vendar na drugačen način, npr.: pasivno študirajo, se ne udeležujejo volitev in se distancirajo od politike, podaljšujejo študentski status. Po drugi strani pa pogumno delijo svoja mnenja na socialnih omrežjih, preko katerih tudi nagovarjajo, vabijo in sestavljajo skupine, ki nasprotujejo družbeni situaciji.

Pri delu z mladimi je pomembno, da mladinski delavec spoštuje vrednote mladostnika, njegovo kulturo in načela, po katerih želi živeti. Ne sme mu vsiljevati ali pridigati, kaj je prav in kaj narobe, ampak ga motivirati ter mu pomagati pri uresničitvi njegov želja in ciljev. Mladinskemu delavcu bo znanje s področja mladinskih kultur olajšalo delo, ko se bo želel mladostniku pridružiti na njegovi poti do odraslosti. Seveda gre tu za pot, ki je sprejemljiva za mladostnika in mladinskega delavca ter temelji na sodelovanju.

1.4 PROSTI ČAS

Čas, ki si ga človek vzame zase oz. ki nam ostane po opravljenih obveznostih, imenujemo prosti čas. Ta čas ni zapolnjen z izobraževanjem ali delom, ampak je čas, ko počnemo tiste stvari, ki nam dajejo novo energijo, ki si jih želimo početi in nas razbremenijo vsakodnevnih težav. »Prosti čas je čas, ki ga ima posameznik zunaj svojih obveznosti, ampak ne le z namenom za oddih in rekreacijo, zabave, temveč tudi za razvoj osebnosti, samopodobe in osebnostno rast, izobraževanje. Je čas človekovega oblikovanja, duševnega razvoja, je njegova svoboda, čas, ko se lahko posveti svojim interesom.« (Lešnik 1987: 8) Avtor pravi, da to ni brezzdelje, ampak dejavnost, ki si jo sami oblikujemo na podlagi našega trenutnega počutja.

»Prosti čas je čas, ko nas ne veže nobena nuja ali obveznost. Ta čas daje človeku možnost, da dobro premisli, kako naj si uredi delo in življenje.« (Derganc 2004: 29) Navadno prosti čas ni strnjen, ampak se prepleta med delovnim časom, opravljanjem življenjskih potreb in počitkom.

Nekateri avtorji menijo, da lahko prosti čas enačimo s pojmom rekreacija. Rekreacija so tiste dejavnosti, ki so svobodno motivirane, ki telesno in psihično oblikujejo osebnost in so hkrati družbeno sprejemljive ter koristne. V socioloških razpravah o prostem času avtorji poudarjajo, da je prosti čas tesno povezan s kulturo, delom, družino in vzgojo.

Francoski sociolog Dumazedier opredeljuje prosti čas takole: »Prosti čas sestoji iz številnih aktivnosti, preko katerih posameznik lahko izrazi svojo lastno svobodno voljo – po počitku, zabavi, izpolnjevanju svojega znanja, izboljšanju svojih sposobnosti ali po povečanju svojega prostovoljnega sodelovanja v družbenem življenju – potem, ko je opravil svoje poklicne, družinske in socialne obveznosti.« (Černigoj Sadar 1991: 14)

Po njegovem mnenju ima prosti čas tri najpomembnejše funkcije, ki jih prav tako navaja kot pglavitne naloge prostega časa Franc Hočevvar (1981):

- Počitek

Gre za proces relaksacije oz. obnavljanja fizičnih in psihičnih moči. Omogoča premagovati utrujenost in napetost vsakdanjega življenja. Bolj kot ima delo fizični značaj, bolj se odziva pasivni odmor (mirovanje, posedanje, spanje), bolj kot ima delo psihični značaj, bolj naj bi bil odmor aktiven (gibanje) (Hočevvar 1981: 9).

- Zabava

Razvedrilo in zabava sta usmerjena na ustvarjanje pogojev, ki naj bi uspešno prekinili vsakdanjo rutino in monotonijo. Zabava osvežuje in ustvarja razpoloženje.

Mlade je potrebno spodbujati k iskanju zdravih in kreativnih načinov zabave, ki vsebujejo elemente aktivne sodelave v procesu oblikovanja vsebine. Zabava, ki jo ponuja tržišče (igralni avtomati, diskoteke, elektronska igrala ...), je namreč najpogostejše takšna, da ne zahteva posebnega napora, igralca pa drži v stalni napetosti.

- Razvijanje osebnosti

Je eden od pogojev spontane rasti in afirmacije človekovih ustvarjalnih moči, njegove zavesti. Razvijanje osebnosti zajema dejavnosti mnogih področij: kulturnega, moralnega, zdravstvenega, telesnega, vzgojnega, izobraževalnega, estetskega, znanstvenega ... Gre za razvijanje osebnosti v umskem, čustvenem, moralnem, socialnem, ekonomskem, spolnem in osebnem smislu (Hočevar 1981: 9). S katerimi aktivnostmi se bo posameznik ukvarjal v prostem času, ni odvisno samo od njegovih potreb in trenutnega razpoloženja, temveč tudi od možnosti in ponudbe okolja, v katerem posameznik živi.

Definirati, kaj natančno zajema prosti čas, je nesmiselno, saj moramo dopustiti, da vsak posameznik definira svoj prosti čas, tako kot ga dojema, doživlja. Osebna definicija prostega časa se razlikuje od posameznika do posameznika in to moramo spoštovati. Za nekoga je to čas lenarjenja, zopet za drugega je to čas aktivnosti. Kljub temu pa ga različni dejavniki omejujejo, opredeljujejo in ocenjujejo. Problem, ki se pojavlja v današnjem času je, da je prosti čas postal marketinška poteza trgovcev. Potrošniška družba je v ponudbi možnosti in načinov preživljanja prostega časa našla svojo tržno nišo. Če naše finančno stanje dopušča, si lahko v prostem času privoščimo več, razpolagamo z več različnimi možnostmi za preživljanje prostega časa, kot če nam je to onemogočeno. Prosti čas tako postaja produkt znanstvene in tehnične revolucije. »Prosti čas kot množični pojav je produkt industrijske družbe, za katero je značilno ločevanje med delom in bivalnim okoljem, med produkcijo, reprodukcijo in potrošnjo.« (Černigoj Sadar 1996: 197)

Prostočasne dejavnosti so torej vse tiste dejavnosti, ki jih počnemo v prostem času in njihovo bistvo je, da se pri njih človek izraža sproščeno, ustvarjalno in se v njih identificira. Prostočasne dejavnosti nam pomagajo pri samousmerjanju, spodbujajo našo notranjo motivacijo, nam pomagajo pri spoznavanju lastnih sposobnosti ter nudijo izkušnjo zadovoljstva. Ločimo dve obliki preživljanja prostega časa (Kleiber 1986 po Raymore idr. 1999: 81):

- umirjeno vedenje, ki ga lahko enačimo s pasivnim (Kuhar 2007) in
- prehodno vedenje, ki ga lahko enačimo z aktivnim (Kuhar 2007).

Umirjeno vedenje je vedenje, ki sicer posameznika zadovoljuje, ampak ne prispeva k njegovemu razvoju in napredku, npr. gledanje televizije. Prehodno vedenje pa ima tudi nekatere razvojne koristi – tak tip prostočasnega vedenja se pojavi, kadar prostočasne aktivnosti od posameznika zahtevajo trud oziroma prizadevanje, npr. šport ali različne igre.

V splošnem raziskave kažejo (Coatsworth idr. 2005 po Kuhar 2007: 456), da je aktivno preživljanje prostega časa povezano s pozitivnimi razvojnimi rezultati, npr. z boljšim šolskim uspehom, prilagodljivostjo in boljšim mentalnim zdravjem.

Kakšen pomen ima prosti čas za posameznika, je odvisno od njega, pomembno je, da zadovoljuje potrebe, ki jih ima. Dergančeva (2004: 35) pravi, da prosti čas zadovoljuje šest sklopov potreb:

1. »psihološke potrebe« (občutek svobode, zabave, vključevanja, izziva),
2. »izobraževalne potrebe« (intelektualni izziv, znanje, osvajanje veščin),
3. »socialne potrebe« (socialni odnosi in interakcije),
4. »relaksacijske potrebe« (oddih od napetosti in stresa, počitek in sprostitev),
5. »fiziološke potrebe« (zdravje, odpornost, utrujenost) in
6. »estetske potrebe« (čut za kulturo).

V sodobni družbi zmanjkuje časa za zadovoljenje vseh teh potreb. Izobraževalno ali poklicno področje od nas zahteva večino naše energije in časa. »Prosti čas v sodobni družbi postaja sredstvo za življenje, potreba za počitek in osvežitev, hkrati pa tudi smoter, kjer naj bi človek našel sebe, svojo srečo in svobodo. Vendar se preutrujeni in anksiozni posameznik v današnji družbi pogosto odloči za takšno preživljanje prostega časa, ki je manj 'naporno', čeprav nudi le malo zadovoljstva, samospoštovanja, užitka in ima majhen socialni pomen.« (Derganc 2004: 28)

Preživljanje prostega časa ima tudi nekatere pasti. Pasivno individualno preživljanje prostega časa lahko vodi k socialni izključenosti, predvsem pa so s tem mladi prikrajšani za soočanje s problemi. Marsikdaj ravno starši podpirajo takšen način preživljanja prostega časa njihovega mladostnika, saj ga opredeljujejo kot varno, vse izven doma pa vidijo kot tveganje. In tukaj nastopijo mediji, ki poročajo o negativnem učinku preživljanja prostega časa mladih izven štirih sten. V isti sapi pa prav mediji ponujajo dejavnosti, ki so nekreativne, predvsem pa potrošniško oblikovane. Komercializacija prostega časa je druga past, ki ne prinaša dolgoročnega zadovoljstva. Te dejavnosti so npr. nakupovanje, gledanje televizije, igranje računalniških igrice, opijanje ... Določena količina pasivno preživetega prostega časa seveda ni problematična sama po sebi, saj vsakdo potrebuje nekaj takega časa za popolno sprostitev. Problem je, ko se taki vzorci preživljanja časa spremenijo v navado, saj takrat vplivajo na kakovost življenja v celoti: na odnos do dela, družine in življenja nasploh (Ule 2000: 68).

Take oblike najmanj prispevajo k ugodni samopodobi. Komercializacija prostočasnih aktivnosti ustvarja dodatne socialne neenakosti in izključenosti.

Nasproti pasivnemu preživljanju prostega časa, je koriščenje prostega časa za pridobivanje različnih kompetenc, vendar če postanejo te dejavnosti podobne šolski uri, se prostočasna sfera ne loči od drugih sfer in postaja storilnostno naravnana ter vir stresa namesto oddiha.

1.4.1 PROSTI ČAS MLADIH

Prosti čas mladih je priljubljena raziskovalna tema, zato navajam pomisleke, s katerimi so se srečali Hendry in sodelavci (1993): »Če želimo raziskovati prosti čas mladih, nas lahko hitro zavede misel, da bi pogledali le to, kar mladostniki 'delajo' med prostim časom. Vendar je veliko prostega časa mladostnikov preživetega ob 'nedejavnosti', v pogovorih s prijatelji, ob lastnem razmišljanju, in to je razsežnost, ki je raziskovanju težje dostopna.«

V času odraščanja igra prosti čas pomembno vlogo, način preživljanja prostega časa vpliva na njihov razvoj. Preizkusijo se lahko v različnih dejavnostih, v katerih pridobivajo nova izkustva in gradijo medosebne odnose. Iz otroške igre počasi vstopajo v svet odraslega, v katerem se zahteva določena odgovornost, disciplina in organizirana predanost. Mladi razumejo prosti čas kot tisti del dneva, v katerem najbolj uživajo, pa naj gre za obšolske ali izven šolske dejavnosti. Prosti čas zagotavlja prostor, kjer mladi lahko eksperimentirajo z različnimi vlogami, se učijo socialnih norm in se preizkušajo v izzivih, s katerimi se bodo soočali, ko odrastejo (npr. spolnost, nasilje, alkohol itd.). Pogosto mladostniki vse več prostega časa prebijajo v virtualni resničnosti, kar ima lahko negativne posledice tako na telesnem kot duševnem področju. (<http://www.cpi.si/>).

Na prostočasne dejavnosti adolescentov vplivajo različni dejavniki, kot so motivacija, potrebe, kompetentnost, starost, spol, družbeni sloj, kupna moč, mobilnost, legalne in starševske omejitve. Močan je torej vpliv značilnosti družbe, v kateri se mladostnik nahaja, pa tudi značilnosti spolnega tipiziranja v taisti družbi, se pravi, glede na spol specifično socializacijo, ki so je bili mladi deležni v otroštvu (Amon, Grego 2000: 39).

Bistveni dejavniki, ki vplivajo na preživljanja prostega časa so:

- Družina

Primarna naloga družine je skrb za razvoj njihovega mladostnika. Mladostnika podpirajo tako materialno kot nematerialno, v zameno pa pričakujejo iskrenost, odgovornost, samostojnost. Z nematerialno funkcijo družine mislim predvsem na zaupanje, čustveno in socialno podpora ter vrednote in navade, ki jih pridobi znotraj družine.

Materialno stanje družine je v današnji družbi problem, saj se s tem začne razslojevanje družbe glede na finančno zmožnost. Zato si mladostnik največkrat poišče vrstnike s podobnim socialnim statusom. »Družina daje socialni kontekst za večino prostega časa. S tega vidika je prosti čas nujen prostor za svobodo, ekspresivnost in za razvoj osebnosti.« (Černigoj Sadar 1991: 25)

- Vrstniki

Mladostnika si kar težko predstavljamo samega oz. brez svojih prijateljev. Prijateljstvo kot vrednota je močno cenjena pri mladostnikih in pomembno vpliva na preživljanje prostega časa. Vrstniška skupina se oblikuje na podlagi skupnih interesov in strmenja k podobnim življenjskim ciljem iste generacije. V času, ki ga preživijo skupaj, ni pretiranih zahtev po odgovornosti in odraslosti. Obdaja jih občutek varnosti, bližine in status enakovrednega. Mladinska vrstniška kultura mladim predstavlja poseben socialni prostor, kjer se mladi zadržujejo in na poseben način oblikujejo, pri tem pa tudi sami ustvarjajo določene oblike kulture preživljanja prostega časa (Ule 2000: 57).

- Šola

Mladostnikov drugi dom je šola, saj v njej preživi največji del dneva. Cilj vzgojno izobraževalnih institucij je, da bo mladostnik čim uspešneje zaključil šolanje in s tem lažje konkuriral na trgu dela. »Poleg vzgojno-izobraževalnega delovanja dejavnost šol vključuje tudi angažiranje svojih prostorskih, materialnih in kadrovskih zmogljivosti, s čimer so pomemben dejavnik organiziranja enega dela prostega časa.« (Kristančič 2007) Zaradi obsežnosti šolskih obveznosti ima razredna skupina enako nalogo kot vrstniška. Organiziran način preživljanja prostega časa je zelo podoben šolskemu konceptu in navadno dopolnjuje ter nadgrajuje šolske vsebine.

- Mediji in tehnologija

Gledanje televizije, prebiranje revij in časopisov, poslušanje radia, preživljanje časa pred računalnikom in telefonom so najpogostejše aktivnosti mladostnikov. Vsi ti mediji so nam dostopni na vsakem koraku, nosimo jih seboj v žepu in so že dodobra pričeli vdirati v osebno sfero. Mediji in internet nam narekujejo življenjske stile, kakšne navade in razvade naj imamo ter imajo pomembno vlogo pri oblikovanju vrednot. Cilj medijev je, da bi jih mladostniki uspešno uporabljali, saj jim je v ospredju ekonomski uspeh. Mediji in tehnologija so prinesli novo obliko socializacije in posledično so avtorji novo generacijo mladih poimenovali »net generacija« ali »digitalna generacija«. Kar mlade najbolj privlači pri internetu in poplavi nove tehnologije je, da imajo dostop do večina informacij kar v roki. Poleg tega pa predstavljata internet in tehnologija zabavo, ki poteši in na novo vzbudi radovednost mladih. Vendar lahko takšno komuniciranje postane nevarno; pride lahko do socialne osamitve mladostnikov ali pa postane orodje tiranije in manipulativnosti.

- Ponudba in dostopnost prostočasnih dejavnosti

Kako pomemben je prosti čas pri razvijanju posameznikove osebnosti in njegovo vključevanje v družbo smo že povedali. Pa vendar nekateri načini preživljanja prostega časa so manj zaželeni, predvsem s strani staršev, ki se zavedajo nevarnosti in pasti preživljanja prostega časa mladih v neformalnih skupinah vrstnikov. In kot odgovor so nastale mladinske organizacije, ki jih razumemo kot varen prostor, v katerem lahko posameznik pridobiva izkušnje, znanja, socialne kompetence. To je prostor, kjer se organizira preživljanje prostega časa mladih. Poleg tega se mlade aktivno vključi v proces odločanja, izbiranja aktivnosti, pridobivanje znanja, sodelovanja. Marsikdaj uporabniki mladinskih organizacij prestopijo iz pasivnih oblik preživljanja prostega časa k bolj aktivni obliki preživljanja prostega časa. Pri aktivnostih organiziranega prostega časa je vedno navzoč nekdo, ki je za preživljanje tega prostega časa odgovoren, ki ga organizira ter motivira mlade.

Alenka Gril (2006: 2) navaja naslednje funkcije, ki so pomembne za preživljanje prostega časa mladih:

- Neformalno izobraževanje

Mladi se vključujejo v različne prostočasne dejavnosti in na ta način spoznavajo različna področja, kjer lahko preizkušajo in izpolnjujejo svoje sposobnosti, spretnosti, pridobivajo kompetence itd. Mladostnik skozi prostočasne dejavnosti pridobiva določene spretnosti in znanja, ki so mu lahko v pomoč pri izoblikovanju lastne poklicne identitete.

- Vrstniška socializacija

Prosti čas mladi največkrat preživljajo skupaj z vrstniki, pa naj gre za organizirane dejavnosti ali za nestrukturiran čas. Socialni kontekst jim ponuja obilo možnosti za socialno učenje in razvijanje medosebnih spretnosti, potrebnih za vzpostavljanje odnosov, ohranjanje prijateljstev in partnerskih zvez. Osvajajo znanja in veščine, ki so temelj komunikacije in medosebnih odnosov tudi pozneje v življenju. V vrstniški skupini mladostniki najdejo podporo za prizadevanja po samostojnosti in neodvisnosti od staršev. Lažje izražajo ideje v družbi vrstnikov in si tudi bolj prizadevajo za njihovo uresničevanje, na ta način se urijo v prevzemanju odgovornosti za lastna dejanja. Vrstniške skupine predstavljajo mladim varno okolje za eksperimentiranje z različnimi socialnimi vlogami.

- Razvoj socialnih kompetenc

Mladostništvo je življenjsko obdobje, v katerem aktivno raziskujemo družbene vloge in odnose med njimi, kakršne predpostavlja obstoječ družbeni sistem. S sodelovanjem v dejavnostih, ki so javnega pomena (humanitarne akcije, prostovoljno delo, kulturne prireditve ipd.), si mladi pridobivajo znanja in spretnosti, potrebna za družbeno participacijo, kar pomeni aktivno vključevanje v družbeno-politično dogajanje.

»Na podlagi izkušenj z javnim delovanjem si mladostniki gradijo spoznanja o odnosih v širši družbi. Ta spoznanja pa pripomorejo k stvarnejšim analizam političnih in filozofskih vprašanj in konstrukcij lastnih teorij o družbi.« (Yates in Younnis 1999 v Gril 2006: 3) Vse to je podlaga za oblikovanje lastne družbene vloge, družbenega statusa in politične identitete.

Mladi seveda niso homogena skupina, zato so med njimi precejšnje razlike tudi v načinih preživljanja prostega časa. Raziskave so pokazale, da v zadnjih letih močno narašča uporaba računalnika kot dejavnost v prostem času; kot posledica je upadlo pisanje pisem, dnevnika ... Še vedno se mladi veliko ukvarjajo s športnimi dejavnostmi, nakupovanjem, se umetniško udeležujejo ter se predvsem družijo s prijatelji, partnerji, skrbijo za sorojence in obiskujejo sorodnike. Močno je padlo ukvarjanje s političnimi aktivnostmi in sodelovanje v humanitarnih dejavnostih (raziskava Mladina 2010: <http://www.delo.si/assets/media/other/20110131/Koncno%20porocilo.pdf>).

1.5 MLADINSKO DELO

Smo v času, ko se stvari hitro spreminjajo, spreminjajo se mladi in spreminja se mladinska politika. Oba deležnika bistveno vplivata na mladinsko delo, zato je potrebno globlje razmisliti o mladinskem delu. Ferjančič (2008) piše »da ne obstaja enoznačna opredelitev mladinskega dela v evropskih državah. Oblikovana je na podlagi različnih tradicij in pravnih okvirov in zajema široko paleto aktivnosti«.

Avtorji dela *Usposabljanje mladinskih voditeljev in delavcev* pravijo, da je potrebno utemeljevati mladinsko delo na nečem trajnejšem, kar pa mora biti v javnem interesu. Nadalje pravijo, da mladinsko delo ne sme ostati samo obrobni partner, ujet med zasebno in javno sfero.

Leta 2010 je bil sprejet Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju, pred tem je bilo mladinsko delo opredeljeno kot sredstvo za integracijo vedno novih generacij mladih v družbo. Današnja zakonska opredelitev daje večji poudarek na mladih: »Mladinsko delo je organizirana in ciljno usmerjena oblika delovanja mladih in za mlade, v okviru katere mladi na podlagi lastnih prizadevanj prispevajo k lastnemu vključevanju v družbo, krepijo svoje kompetence ter prispevajo k razvoju skupnosti. Izvajanje različnih oblik mladinskega dela temelji na prostovoljnem sodelovanju mladih ne glede na njihove interesne, kulturne, nazorske ali politične usmeritve.« (Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju)

Mladinski svet Slovenije k tej definiciji dodaja, da vsaka oblika mladinskega dela predstavlja niz načrtovanih in nenačrtovanih učnih izkušenj, ki lahko pripomorejo k osebostnem razvoju posameznika, krepijo možnosti za njegovo ekonomsko in kulturno integracijo v družbo ter spodbujajo družbeno in politično udejstvovanje mladih v družbi (Cepin 2012).

Svet Evrope opredeljuje mladinsko delo kot zavestno (načrtno) izobraževalno delo z mladimi, ki ima značilnosti prostovoljnih aktivnosti s ciljem aktivnega državljanstva mladih in ki promovira vključevanje mladih v družbo (Siurala 2004 po Ferjančič 2009).

Zavod za razvoj mobilnosti mladih Movit opredeljuje mladinsko delo predvsem kot prostor za učenje, ki naj podpira lastna prizadevanja mladega posameznika ali posameznice za njegovo integracijo v družbo. Nenazadnje je intenzivna priprava na izvajanje vlog odraslega člana skupnosti, ne glede na to, ali gre za tisto, od česar bo živel, ali za aktivno in odgovorno državljanstvo, družbeno funkcionalnost mladine kot družbene kategorije, torej obdobja »neotroštva« in »neodraslosti«.

Vsi izpostavijo pomembno točko, okoli katere se vrti mladinsko delo: neformalno in priložnostno učenje. Ta svež pogled se razlikuje od opredelitve mladinskega dela izpred desetih let. Mrgole je v svojem delu *Kam z mularijo?* opozarjal, da je potrebno jasneje opredeliti polje mladinskega dela in zagotoviti pogoje za delovanje. Po avtorjevem mnenju mladinsko delo pripada področju neformalnega. »V polju izobraževanja naj bi obstajali trije sistemi učenja: formalni (formal), neformalni (informal) in aformalni (non-formal).« (Smith v Mrgole 2003: 27) Formalno učenje poteka v šolah, neformalno učenje so vsakdanje situacije skozi vse življenje, aformalno učenje pa zajema organizirane zunajšolske dejavnosti. Vendar ima neformalno učenje tako določene značilnosti formalnega kot tudi aformalnega. Je torej vmesnost, ki »se odvija v okolju, ki uporablja znane kulturne obrazce in znotraj uveljavljenih socialnih sistemov. Je vpeto v lokalno skupnost in v vsakdanje življenjske izkušnje, kjer odpira možnost eksperimentiranja in pridobivanja novih izkušenj« (Mrgole 2003: 28). Nadalje avtor definira mladinsko delo kot neformalno in pomeni »ustvariti prostor s kulturo druženja mladih, ki temelji na tem, da mladi sami prepoznajo smiselnost dogajanja in programske ponudbe, da v njej spontano (motivirano) in aktivno sodelujejo, da preko delovanja razvijejo pripadnost referenčni skupini in gradijo vezi, ki pomenijo kontinuiteto njihovega bodočega sodelovanja v polju vsakdanjega življenja, torej v polju civilne družbe v najširšem pomenu« (Mrgole 2003: 30).

Ferjančič (2008) mladinsko delo predstavlja kot »vzporedni prostor ob formalnem izobraževanju in zaradi vseh načel neformalnega in priložnostnega učenja pomeni pomemben dodaten prostor samouresničevanja mlade osebe ter pridobivanja dodatnih kompetenc s ciljem polnopravnega vključevanja v družbo in osamosvajanja na prehodu v odraslost«.

Mrgole hkrati uporablja termina »mladinsko delo« in »delo z mladimi« kot »sinonima, čeprav bi ju lahko uporabili za ločevanje med delom, ki poteka v mladinskih klubih in centrih, in delom, ki poteka v društvih, kjer izvajalci pri svoji dejavnosti opravljajo tudi delo z mladimi« (Mrgole 2003: 14). Sama menim, da kakovostno mladinsko delo sestavlja tako organiziranost kot neposredno delo z mladim. Mrgole v svoji knjigi govori predvsem o kakovosti mladinskega dela in kako slednje zagotoviti. Prepleta se več ravni in nemogoče je opredeliti, katera raven ima večji delež pri zagotavljanju kakovosti mladinskega dela. Potrebno je sodelovanje vseh dejavnikov, kar pa v praksi pomeni težko delo. Avtor je dejavnike razdelil na tri temeljne ravni:

1. »ravan potencialov (védnostna, programska izhodišča in človeški viri)«,
2. »ravan izvajanja (lastnosti delovanja organizacije, kakovost izvajanja konkretne programske ponudbe)« in
3. »zagotovila za delovanje in kontinuiteto (delovanje podpornega sistema na način sistematskih zagotovil in servisa za razvoj in evalvacijo izvajanja programov)« (Mrgole 2003: 45).

Kakovost mladinskega dela lahko dosežemo, če so zadovoljene potrebe vseh vključenih akterjev, in lahko delo kritično ocenimo, saj s tem dosegamo vedno višjo kakovost dela. Takšno delo je usmerjeno k učenju iz izkušenj.

Različne opredelitve in pogledi na mladinsko delo nam še vedno ne dajo odgovora, kdaj natančno gre za mladinsko delo. Namen opredelitve elementov mladinskega dela je ugotoviti, kdaj gre zanj in pomagati organizacijam, da na podlagi najosnovnejših elementov mladinskega dela vrednotijo lastno delovanje. Elementi mladinskega dela so:

- *Prostovoljna udeležba mladih*

Mladi se v aktivnosti v mladinskem delu vključujejo prostovoljno, na lastno pobudo. Ali se bodo pridružili dejavnosti ali ne, je odvisno tudi od njihovega trenutnega razpoloženja. K dejavnosti se mlade lahko povabi, ampak ne sili. Odločitev je njihova, s sabo pa prinaša tudi odgovornost zase in za svoja dejanja. S prostovoljnostjo postanejo pobudniki določenih dejanj in so mnogo bolj nagnjeni k uresničevanju demokratičnih procesov, v katerem mora vsakdo prevzeti del odgovornosti (Cepin 2012: 47).

- *Druženje v skupini*

Prednost skupine je, da ima več različnih potencialov. V mladinskem delu je skupina temeljna oblika. Individualna oblika dela se izvaja le kot ena izmed metod. V skupini se med mladimi vzpostavijo odnosi, katerih temeljni značilnosti sta sproščenost in družabnost. Skupina mladim daje možnost, da v interakciji osebno rastejo, vplivajo na druge mlade in dejavnost, ki se odvija. Kompetence, ki jih mladi pridobivajo z vključevanjem v dejavnosti znotraj skupnosti, so komunikacijske in socialne veščine, spretnosti reševanja socialnih konfliktov, sposobnost prevzemanja socialne perspektive, medosebno razumevanje, zastavljanje ciljev, odločanje, samozaupanje, interes za druge ljudi in prosocialne norme (Cepin 2012: 48).

- *Mladi so akterji*

Mladinsko delo je lahko dejavnost za mlade, ni pa vsaka dejavnost za mlade mladinsko delo. Pomembno je, da so mladi osrednji akterji dejavnosti in v dejavnost prenašajo lastne vrednote in premisleke ter si osebno prizadevajo za prispevek na nekem področju. V primerjavi s šolo, so v mladinskem delu napake mladih dopustne in celo zaželeni, saj se mladi preizkušajo in učijo iz lastnih napak ter sprejemajo odgovornost. Tako se osebno razvijajo in na podlagi lastnih prizadevanj prispevajo k skupnosti.

- *Celostni osebni razvoj mladih*

Večkrat sem že poudarila, da se mladi v mladinskem delu celostno osebno razvijajo. Tukaj ne gre le za učne izkušnje, ampak za osebni razvoj na različnih področjih in tako postajajo vedno bolj vključeni v družbo. Mladinsko delo je lahko za posameznika edini prostor, kjer se mora jasno zavedati svojih vrednot, po katerih živi in deluje, ter jih spoštovati, ne glede na razlike, ki so jim izpostavljeni v življenju (Cepin 2012).

- *Dodana vrednost za družbo*

Mladinsko delo se odziva na dogajanje v družbi in ustvarja pogoje za kakovostnejše bivanje v skupnosti. Z delovanjem v družbi mladi pridobivajo kompetence, socialni kapital in vire, ki jim omogočajo polno in učinkovito delovanje ter vključevanje v družbo. Mladi, kot specifični del družbe, morajo prav tako kot ostale generacije prispevati k soustvarjanju skupnosti in se odzivati na družbene spremembe (Cepin 2012).

- *Načrtovanje učinkov*

Učinek je posledica dejavnosti. V mladinskem delu se ne načrtuje le dejavnosti, ampak tudi učinke, poleg tega pa vsako dejavnost spremljajo še nepričakovani učinki. Načrtovanje učinkov nam pomaga prepoznati, kako in v kolikšni meri so ostali elementi mladinskega dela vpeti v naše dejavnosti. Načrtovanje učinkov je pomembno za načrtovanje drugih dejavnosti znotraj organizacije. Mladinsko delo mladim prinaša učinke, ki jih sicer v procesu socializacije ne bi bili deležni (Cepin 2012).

Cilj mladinskega dela je dati mladim dodatno oporo pri njihovem prehajanju v odraslost, jih navdihniti za vrednote, jih vzgojiti v demokratične in odgovorne osebe, ustvarjati prostor za raznolike sposobnosti, graditi na skupnosti in predvsem krepiti zdrav življenjski slog. Preko mladinskega dela z mladimi ohranjamo stik, posameznika okrepimo s kompetencam in izkušnjam, ki mu bodo na trgu dela prav zagotovo koristile, pa naj si bodo dobre ali manj prijetne izkušnje.

1.6 MLADINSKI DELAVEC

Na spletni strani Urada Republike Slovenije za mladino je zapisano da, se mladinski delavci: »ukvarjajo z mladimi v obliki vodenja organizacij ali skupin mladih, projektnega dela, informiranja, prostovoljstva, različnih neformalnih izobraževanj ter druge strokovne podpore mladim« (http://www.ursm.gov.si/si/delovna_podrocja/mladinsko_delo/). Nadalje mladinski delavci: **»pomagajo mladim razvijati njihove sposobnosti in talente**, predvsem na zunajšolskih področjih, s čimer mladi dopolnjujejo šolska znanja. Mladinski delavec usmerja mlade pri njihovem razvoju in jim nudi izkušnje na življenjsko pomembnih področjih. V komunikaciji z mladimi **izvaja in oblikuje programe mladinskega dela**. Mladinski delavec je **strokovnjak za organiziranje, izvedbo in vrednotenje (evalvacijo) dejavnosti mladih v prostem času** ter umeščanje te dejavnosti v družbene procese načrtovanja in odločanja. **Skupaj z mladimi načrtuje programe, posamezne projekte, jih implementira, vodi in nadzira ostalo osebje, vodi in upravlja organizacijo, sodeluje z drugimi strokovnjaki, starši, mladimi in skupinami v skupnosti**. Mladinski delavec **skrbi tudi za razvoj institucij, ki skrbijo za participacijo mladih**. Za mladinskega delavca je ključnega pomena, da **zna k aktivnemu sodelovanju pri posameznih projektih, delavnicah in neformalnih izobraževanjih privabiti čim več mladih**. Mladinski delavec **mora znati mlade motivirati in jih navduševati, da svoj prosti čas kar se da koristno uporabijo za razvoj svojih sposobnosti**, obenem pa mora **upoštevati potrebe, ki jih imajo mladi**. Z mladimi mora biti v **neposrednem stiku, se povezovati z njimi, da jih potem lahko bolje razume**. **Skrbeti mora za njihov razvoj**. « (http://www.ursm.gov.si/si/delovna_podrocja/mladinsko_delo/). To so hkrati tudi naloge mladinskega delavca.

V različnih državah najdemo nekoliko različne izraze, ki so ekvivalentni izrazu »mladinski delavec«:

- angleška standardna klasifikacija poklicev: »Social welfare associate professional«,
- mednarodna standardna klasifikacija poklicev: »Youth worker« kot del »Social work associate professionals« in
- Kanada: »Child and youth worker«, »Youth worker«.

V našem projektu razumemo »mladinskega delavca« kot nadpomenko, s katero na splošno opišemo:

- vse profesionalce znotraj polja mladinskega dela (»mladinski delavci« v ožjem pomenu besede) in
- prostovoljce znotraj polja mladinskega dela (»mladinski voditelji«).

Zaradi ekonomičnosti poimenovanja kot krovni izraz uporabljamo termin mladinski delavec (MD), čeprav prostovoljce v ožjem pomenu imenujemo kot mladinske voditelje (MV). Tovrstna poimenovanja zasledimo tudi v tujini (npr. v dokumentih EU) (<http://www.mladinski-delavec.si/>).

Tako mladinski delavec kot voditelj potreujeta enaka znanja, saj oba delujeta z mladimi in za mlade. Potreujeta znanja na podroju mladinskih organizacij, skupna jima je ciljna skupina, kar pomeni, da potreujeta znanja o razvojnih značilnostih mladih. Oba sta zagovornika mladih v družbi in mlade vpeljeta v družbo, potreujeta tudi znanja s področja koordinacije, vodenja skupine in skupnostnega dela. Razlika je, da mladinski delavec prejema plačilo za delovno mesto, medtem ko je navadno mladinski voditelj prostovoljec. Prav zaradi znanj, ki jih pridobi kot mladinski voditelj, lažje napreduje v mladinskega delavca, saj za tovrstno delovno mesto ne potrebuje dodatnega usposabljanja (Cepin 2012).

Navadno sta mladinski delavec in voditelj nekaj let starejša od mladih, kajti če bil bila enako stara, ju mladi ne bi vzeli resno, če pa je starostna razlika večja, pa mladi menijo, da jih ne razumejo. Tukaj imata prednost pri delu z mladimi, saj hodita skupaj z njimi in še vedno korak pred njimi. Mladi namreč predpostavljajo, da je mladinski delavec/voditelj je tisti, ki vé »kaj so potrebe mladih in kako jih zadovoljiti; da razume mlade; da je kompetenten; da bo vselej na mestu, kjer ga/jo mladi potrebujejo« (Mrgole 2003: 81). Nekateri ju naslavlajo kot razumevajočega starejšega brata, vendar ne starost in ne spol mladinskega delavca ali voditelja ne moreta vplivati na kakovost njunega dela. Mrgole še dodaja: »Neformalno posredovanje ni določeno ne z metodiko ne s starostjo, določeno je s cilji in notranjim odnosom posrednika/-ce do vsebin, ki jih posreduje.« (Mrgole 2003: 17)

V nadaljevanju bom pisala o mladinskem delavcu, znanjih in kompetencah, ki jih potrebuje za kakovostno mladinsko delo, v mislih pa ohranimo tudi mladinskega voditelja, ki prav tako potrebuje vsa ta znanja. Na kratko lahko rečemo, da je mladinski delavec nekdo, ki dela z mladimi, vendar mora imeti specifične kompetence za doseg kvalitete mladinskega dela. Je strokovnjak za organiziranje, izvedbo in vrednotenje dejavnosti mladih, hkrati pa tudi oblikovalec in izvajalec programov mladinskega dela. Skupaj z mladimi načrtuje programe, posamezne projekte, delavnice, hkrati pa vodi organizacijo ter sodeluje z ostalimi strokovnjaki, starši in lokalno skupnostjo. Ves čas je razpet med potrebami mladih in ciljem organizacije.

Delo z mladimi zahteva vodenje, posredovanje, razumevanje, omogočanje svobodnega izražanja, svetovanje in spodbujanje ter sproščenost, smisel za humor, nekonvencionalnost in hkrati trdnost ter vztrajnost (Mrgole 2003: 81). Poleg tega potrebuje iznajdljivost v vsaki situaciji, občasno pa lahko pričakuje tudi kaj nepričakovanega.

Vloga mladinskega delavca je: podpirati osebnostni, družbeni in izobraževalni razvoj ter mladim omogočiti, da zavzamejo svoja stališča, izrazijo mnenja, pridobijo svoje mesto, pomen in vpliv v družbi. Delo z mladimi pomeni spremljanje obdobja odraščanja na prehodu od odvisnosti do samostojnosti (Mrgole 2003: 82).

Mrgole je zapisal lastnosti mladinskih delavcev, ki so se v praksi pokazale za koristne:

- zna ohranjati prijaznost in neformalnost;
- vzdržuje dobro sodelovanje v skupini (kooperativnost);
- ima veliko notranje ustvarjalnosti;
- je naravn/-a k iskanju ekonomičnih in praktičnih rešitev;
- verjame v smiselnost dela z mladimi, v smiselnost izvajanja projektov in postavljanje ciljev ter
- verjame v možnost premagovanja ovir, ki se pojavljajo kot konstitutivni dejavnik mladinskega dela (Mrgole 2003: 83).

Razvidno je, da samo znanje za delo z mladimi ni dovolj, prav iz tega stališča so tako zelo pomembne kompetence. Kompetence zajemajo poleg znanja še veščine, stališča in vedenje. Delimo jih na splošne (potrebuje jih vsak) in specifične (se navezujejo na specifiko dela). V primeru mladinskega dela se splošne kompetence navezujejo na poznavanje področja mladinskega dela, poznavanje mladih, spodbujanje participacije mladih, odnos med mladimi in mladinskim delavcem. Specifične kompetence mladinskega dela pa se nanašajo na specifična znanja pedagogike in psihologije, poznavanje vzgojnih stilov, poznavanje dela v skupini/s posameznikom, delo in načrtovanje v timu ter administrativna dela.

Za kakovost mladinskega dela je pomemben odnos mladinskega delavca do organizacije, skupnosti, mladih in sebe. Mladinski delavec vstopa v štiri temeljne odnose, ki so dvosmerni oz. gre za odnose dajanja in prejemanja. Vsak odnos s seboj prinaša določene odgovornosti (Cepin 2012):

- *odnos do mladih* (primarni odnos, pomembno je, da mladinski delavec uživa v svojem delu, daje svoj čas in energijo mladim ter hkrati tudi nekaj prejema);
- *odnos do družbe* (mladinski delavec odpira mladim pot v družbo in družbi odpira pot do mladih);
- *odnos do organizacije* (organizacija določa način dela, kamor mladinski delavec prispeva svoj trud, obenem mu organizacija omogoča priložnosti za uresničevanje) ter
- *odnos do sebe* (zlato pravilo: ravnaj z drugim kakor sam s sabo in ga imej toliko rad kot samega sebe).

Iz zgoraj naštetih odnosov lahko črpamo kompetence, ki jih potrebuje mladinski delavec za kakovostno delo (Cepin 2012):

- **vzpostavlja stik z mladimi** ter prepoznava njihove interese in sposobnosti;
- vstopa v **odnose z mladimi**, v teh odnosih je zgled in po potrebi vodja;
- ustvarja spodbudno in varno **okolje** za druženje mladih, njihovo aktivno delovanje in osebnostni razvoj;
- **podpira mlade** pri njihovem celostnem osebnostnem razvoju in si prizadeva za dobro skupnosti;
- skrbi za **uresničevanje poslanstva organizacije**, v kateri deluje – in za njeno delovanje v skladu z elementi mladinskega dela;
- **prispeva k trajnemu delovanju organizacije** in njeni dolgoročni uspešnosti;
- skrbi za **vklučevanje mladih v družbo** (v skladu z družbenimi normami, politikami...);
- **krepi učinke participacije**, s tem, da v družbo posreduje, umešča in razširja prispevek oz. dodano vrednost mladih;
- se stalno in celostno **osebnostno razvija** (različna področja razvoja. Preventiva pred izgorevanjem ...) ter
- se stalno **strokovno izpolnjuje** na področju mladinskega dela in povezanih področjih.

»Delo z mladimi je potrebno izpeljati kot skupnostno delo, kar pomeni, da so mladi akterji tako pri postavljanju ciljev, kot pri razvoju strategij dela in ustvarjanju virov za ravnanja.« (Grebenc, Šabić 2011: 106) Ker so danes mladi v skupnosti razpršeni, imajo različna pravila in vrednote, je tudi delo z mladimi bolj fleksibilno. Težko ga je opravljati enoznačno, z le eno strategijo ali metodo. Mladinski delavec, ki je postavljen v skupnost, mora prepoznati raznovrstnost potreb mladih v skupnosti in ponuditi več možnih odgovorov za sodelovanje. Le tako ga bodo mladi prepoznali kot zaupno osebo, s katero lahko odkrito spregovorijo in se nanjo obrnejo, ko to potrebujejo.

Na tem mestu slišim besede: ni vsakdo za vsako delo. In res ne more vsakdo delati z mladimi, saj mora voditi in slediti viziji organizacije, biti poslušen, vzpostavljati stik z mladimi in skupnostjo, biti vztrajen, mlade navduševati in privabljati k sodelovanju, upoštevati potrebe in želje mladih ter poznati različne subkulture mladih.

Poleg vseh nešteti lastnosti je po mojem mnenju zelo pomemben občutek, empatija za mlade, ki se izraža v odnosu z njimi. Pravijo, da to imaš ali pa nimaš. V praksi sem srečala kar nekaj mladinskih delavcev in tisti z občutkom za mlade so delovali zelo umirjeno, sproščeno. Uživali so v svojem delu in bili izredno motivirani zanj. Ravno obratno pa delujejo mladinski delavci, ki nimajo v tolikšni meri razvitega občutka za mlade, zato morajo za doseganje kakovostnega odnosa z mladostnikom vložiti veliko več truda in časa.

Naloga mladinskega delavca je, da v primerih, ko se ne počuti dovolj kompetentnega za opravljanje neke naloge, usmeri mladostnika k pravi osebi ali organizaciji. Poštrak (2011: 203) pravi: »Kdor se ukvarja z mladostnikom in njegovo družino, mora nekaj vedeti ali sodelovati s strokovnjaki v mladostnikovi šoli in nasprotno.«

1.7 SOCIALNO DELO Z MLADIMI

»Socialno delo je stroka, katere naloga je pomoč konkretnim osebam, posameznikom, skupinam in skupnostim pri reševanju socialnih problemskih situacij in družbenem vključevanju, da bi lahko zadovoljevali osnovne potrebe primerno kulturi, v kateri živijo, in primerno običajni kakovosti življenja. (Pri opravljanju te naloge stroka spoštuje avtonomijo uporabnikov, se opira na njihove vire samopomoči in solidarnosti in usklajuje potrebe njih in njihovega družbenega okolja.) Socialno delo je hkrati veda o tej strokovni dejavnosti in tudi o neformalni pomoči, solidarnosti ter okoliščinah, v katerih se odvijajo. Socialno delo kot stroko in kot vedo usmerjajo vrednote svetovnega etosa.« (Mesec 2006: 235)

Socialno delo z mladimi je, da »mladostnika ali skupino vseskozi podpiramo v razvijanju in utrjevanju ustreznih oblik ravnanja, torej v izgrajevanju ustreznih strategij (pre)živetja. Ne osredotočamo se na kazni za neustrezna ravnanja, temveč podpremo ustrezne oblike. To ne pomeni, da je ukrep ob kršenju dogovorov potrebno zanemariti. Otroci/mladostniki/učenci so najbolj kompetentni, da povedo nekaj o sebi, o svojih občutkih, ravnanjih, strahovih in veseljih. To ne pomeni, da imajo vnaprej prav, to ne pomeni, da je njihovo ravnanje vedno ustrezno zanje in za druge. To pomeni zgolj in predvsem, da so aktivni udeleženci v procesu reševanja problemov. So aktivni udeleženci v procesu reševanja konteksta stisk, težav in problemov, v katerih so se znašli.« (Milošević Arnold, Poštrak 2003)

Milošević Arnold in Poštrak (2003) nadaljujeta, da si pri razumevanju življenjskega sveta mladih lahko kot mladinski, svetovalni ali socialni delavci pomagamo s konceptom, vzetim iz antropologije: emski in etski pogled. Emski pogled je pogled »od znotraj«, pogled domačina v kontekstu antropologije, pogled uporabnika v kontekstu socialnega dela, torej pogled mladostnika, njegova refleksija lastnega položaja. Etski pogled je pogled »od zunaj«, pogled antropologa, družboslovca, mladinskega delavca ali pogled socialnega delavca (Canals 1995: 105), v tem primeru na mladost in mladino. To lahko povežemo s pojmom »od zgoraj« in »od spodaj«, ki ju Albert Mrgole v kontekstu svojega neformalnega dela z mladimi uporabi v naslednjem smislu: »... Na kakšen način bo 'od zgoraj', s pozicij moči, zaznana potreba po delu z mladimi, kako bo projekt dela utemeljen in kako bo vzpostavljeno temeljno zaupanje pri delu z mladimi« (Mrgole 2003: 34).

Socialno delo vedno poteka tukaj in sedaj, »socialna delavka ali delavec skupaj z družino in uporabnikom soustvarja nove možnosti, nove okoliščine za bolj kvalitetno življenje« (Milošević Arnold, Poštrak 2003: 9). Zato se mladinski delavci pri delu z mladimi redno srečujejo s koncepti delovnega odnosa in osebnega stika kot s temeljnimi koncepti socialnega dela.

Prvi korak, prva naloga v odnosu mladinski delavec in mladostnik, je *vzpostavitev delovnega odnosa*, ki omogoča raziskovanje in soustvarjanje dobrih rešitev. Odnos med njima mora biti spoštljiv, predvsem je pomembno, da mladinski delavec ne prevzame nadzora in ne hiti z instrumentalno definicijo. Mladostniku mora dati občutek, da on vodi pogovor in s tem ustvari zaupanje ter dovolj velik prostor za pogovor. Mladinski delavec predstavi svoje delo, program in dejavnosti, določi čas trajanja in predlaga način dela. Ustvari se varen prostor za delo, kjer ima vsakdo možnost povedati svoje mnenje in privoliti v sodelovanje tukaj in zdaj. Mladinski delavec povabi vse mladostnike, da raziskujejo in prevzamejo svoj delež odgovornosti.

Temelj delovnega odnosa je *instrumentalna definicija problema* in soustvarjanje rešitev. Bistvo Lüssijevega koncepta je zahteva, da se proces pomoči začne z uporabnikovo izkušnjo s problemom in takoj nadaljuje z nalogo raziskati deleže v rešitvi. Naloga mladinskega delavca je, da vzpostavi takšne pogoje, kjer se vsakdo počuti varno povedati svojo definicijo problema. Pomaga mu ubesediti oviro in skupaj raziskujeta, kaj bi lahko vsak od njiju prispeval za želeno rešitev ter morda predlaga prvi možni korak. Delovni odnos v pogovoru, s katerim se začne nov projekt, zagotavlja brezpogojno spoštovanje enkratnosti osebne izkušnje in s tem ustvarjanje pogojev, v katerih je enkratnost učenca samoumevna izhodiščna točka raziskovanja (Čačinovič Vogrinčič 2008).

Pomemben element je *osebno vodenje* pogovora, saj socialno delovno ravnanje pomeni vodenje, in sicer vodenje k dogovorjenim in uresničljivim rešitvam oz. k dobrim izidom. To pomeni, da pogovor vodi k uresničljivim rešitvam in podeli tudi svoje izkušnje. Predvsem pri vzpostavljanju delovnega odnosa z mladostnikom, je pomembno, da mladinski delavec podeli svoja znanja in pretekle izkušnje, pri tem izhaja iz sebe in pokaže empatijo (Čačinovič Vogrinčič 2008).

Socialni delavci si pri svojem delu pomagajo tudi s teoretskimi koncepti. Koncept *etike udeležnosti* pomeni, da se mladinski delavec odpove moči, ki mu pripada. Ne lasti si resnice ali rešitve, ampak je bistveno sodelovanje, v katerem nima nihče končne besede. Je pogovor, ki se nadaljuje in mladostnik se mora počutiti sprejetega ter samostojnega pri svojih odločitvah.

Naslednji pomembni koncept je *perspektiva moči*. To pomeni, da mladinski delavec išče moči, vire, želene izide, želje in morebiti tudi sanje pri mladostnikih na spoštljiv način. Opira se na pozitivne izkušnje mladostnikov, na uspešne rešitve in njihove znanje. Tako ravnanje iz perspektive moči poveže vse udeležene. S tem načelom se podpira razvoj konkretnih in smiselnih odgovorov na vsakdanje potrebe mladih.

Tretji teoretski element je *ravnanje s sedanjostjo*. Sedanjost je čas, ko smo v delovnem odnosu z uporabniki. Čas, ki ga uporabljamo za sodelovanje, je najdragocenejši delovni čas v projektih pomoči. Sliši se enostavno, vendar je marsikdaj težko zadržati pogovor v sedanjosti, predvsem pri mladostnikih je pomembno, da se naučijo, da je preteklost pomembna, a v procesu dela nas zanimajo predvsem pozitivne pretekle izkušnje in uspešne rešitve.

Znanje za ravnanje je pojem, ki govori o posebnosti v socialnem delu razvitega znanja in o posebnosti ravnanja z njim in ga je mogoče v procesu socialnega dela pretvoriti ali prevesti v akcijo. Koncept znanja za ravnanje zagotavlja, da strokovno znanje predstavimo vsem udeleženi, in sicer tako, da ga lahko razumemo in uporabimo. To pomeni, da mladinski delavec pove, pojasni, kaj želi, kaj predlaga, kaj vidi, pa tudi, kako pomaga, vse tako, da je mladostniku razumljivo in se tako izogneta nesporazumom (Čačinovič Vogrinčič 2008).

Da bi izpopolnili socialno delavsko ravnanje, v delovnem odnosu nujno potrebujemo načela. V definicijo delovnega odnosa smo vnesli načelo instrumentalne definicije problema in rešitve, vendar šele uporaba vseh načel ustvari dober delovni kontekst. Metodična načela govorijo o tem, kako bo socialni delavec ravnal, da bi rešil problem, in kako bo v sistemu udeleženi v problemu vzpostavil odnose, ki bodo omogočili dogovarjanje.

Načelo vsestranske koristnosti govori o tem, da socialni delavec vzpostavlja projekt za rešitve tako, da upošteva interese vseh udeleženi v problemu, kar pomeni, da dogovorjena rešitev vsem prinese uresničljivo korist. Načelo vsestranske koristnosti omogoča raziskovanje iz perspektive moči (Sallebey 1997).

Pri *načelu kontakta* socialni delavec vzpostavlja kontakt z vsemi udeleženi v problemu, vzpostavlja neposredno komunikacijo z vsemi, ki so vpleteni v problem oz. lahko prispevajo k rešitvi, saj spodbuja, omogoča in vzdržuje. Pomembno je, da socialni delavec sam vzpostavi stik z mladostnikom ali skupino le teh, brez posrednikov in ne da nagovarja mladostnikov, naj pripeljejo tudi svoje prijatelje.

V *načelu interpozicije* opredelimo vlogo socialnega delavca med vsemi drugimi udeleženi v problemu. Mladinski delavec z empatijo in sočutjem stopi k vsakemu – se pa tudi od vsakega oddalji k sebi, v socialno delavsko osebno vodenje, v načelo interpozicije.

Socialno ekološko načelo govori o tem, da socialna delavka ali delavec najprej aktivira, mobilizira, jača naravne socialne mreže, v katerih klient oz. klienti živijo. Pri mladinskem delu je to skupina mladostnikov, njegovi vrstniki, družina in sošolci, prijatelji. Nekomu, ki ima šibko socialno mrežo, pa pomaga pri tkanju novih poznanstev.

V Lüssijevem konceptu načel je tudi *načelo pogajanja*. Naloga socialnega delavca oz. socialne delavke je vzdrževati proces oblikovanja sporazuma, uresničljivega dogovora o možnem.

Načelo sodelovanja govori o sodelovanju s tako imenovanimi »tretjimi«, ki jih pri delu z družino potrebujemo. To je lahko prostovoljec, ki bo pomagal posamezniku pri njegovem problemu ali druga organizacija, ki ima specifična znanja, ki so v tistem trenutku potrebna.

Načelo odpiranja problema dovoli socialnemu delavcu, da tudi svojo nemoč podeli z udeleženi v problemu. Za pomoč lahko vedno zaprosimo druge strokovnjake in sodelavce ter to tudi priznamo pred mladostnikom (Čačinovič Vogrinčič 2005).

Razliko med socialnim delom in mladinskim delom vidim v tem, da je mladinsko delo usmerjeno v prihodnost mladine, da bi čim lažje šli po poti do odraslosti, postali odgovorni in samostojni, strpni in okrepljeni z izkušnjami. Socialno delo se ukvarja z iskanjem skupne rešitve zaradi konkretnega problema, ki je nastal v preteklosti in okrepitvijo z viri moči za boljše življenje. Navadno pridejo k socialnem delavcu uporabniki, ki že imajo problem in so k slednjemu največkrat napoteni in ne, ko si sami želijo spremembe. K mladinskemu delavcu pridejo mladostniki prostovoljno, z željo po neformalnem učenju. Obdobje mladosti je obdobje eksperimentiranja, mladostnik kot radovednež pogosto zaide v težave. Zato je mladinski delavec pogosto postavljen v položaj socialnega delavca, ki rešuje probleme skupaj z mladostniki in strmi k uresničevanju zastavljenega cilja.

1.8 VZGOJNI PRISTOPI

Mladinski delavec spremlja in vodi mlade skozi obdobje odrasčanja, jim pomaga in krepi za odraslo življenje. Pri delu z mladimi si ne pomaga samo z načeli in konceptom socialnega dela, ampak tudi z znanjem pedagogike. Poznamo več oblik vodenja, ki so neposredno povezani z vzgojo in modeli socialnega dela. Poznavanje in razločevanje vzgojnih stilov oz. pristopov lahko mladinskim delavcem marsikdaj olajša delo. Vzgojni stil je odnos med starši in otroki, ki vsebuje sistem metod, sredstev, s katerimi poskušajo starši vzgojiti otroka z določenimi lastnostmi (Peček in Lesar 2009). Poznamo različne vzgojne stile.

Značilnosti / Vzgojni pristop	Lastnosti komunikacije	Vloga	Odgovornost	Avtoriteta vodje	Ukrepi
<i>Demokratični/ dogovorno/ odgovorni/ dogovorni</i>	razgovor/ dvosmerna komunikacija/ konverzacija/ pogovor A <---> B	jasno razvidne/ opredeljene/ dogovorjene	obojestranska/ vzajemna/ različna odgovornost, vezana na vloge	avtoritativna/ kompetence/ moč argumentov	dogovorjeni/ razvidni/ predvideni/ obojestranski/ jasni
<i>Avtoritarni/ ne dogovorni/ neodgovorni/ ukazovalni/ represivni</i>	enosmerna/ odsotnost razgovora A ---> B	vsiljene/ razvidne/ določene/ nedogovorjene	različna/ enostranska/ na strani voditelja	avtoritarna/ argument moči	določeni/ predvideni/ nedogovorjeni/ ne obojestranski
<i>Permisivni/ ne ukazovalni neodgovorni/ anarhični/ ne dogovorni</i>	odsotnost razgovora/ mimobežna A ---> B A <--- B	nejasne/ neopredeljene/ ne dogovorjene	odsotna	odsotna	nepredvideni/ nerazvidni/ ne obojestranski

Tabela 1.8.1: Vzgojni pristopi

Poštrak deli vzgojne pristope na demokratičnega, avtoritarnega in laissez-faire, laissez-passer ali vsedopuščajoči pristop. Peček in Lesarjeva (2009: 132) vzgojne pristope poimenujeta in delita na represivni ali avokratski oz. avtoritarni vzgojni stil, interakcijski ali demokratični oz. avtoritativni vzgojni stil in permisivni ali laissez-faire oz. do(po)puščajoči vzgojni stil.

Za lažje razumevanje je Poštrak predlagal naslednje poimenovanje vzgojnih stilov: demokratičen-dogovorni način vodenja, avtoritarni-ukazovalno-nedogovorni način vodenja ter laissez-faire-neukazovalni-nedogovorni način vodenja.

»Represivni vzgojni stil je značilen za patriarhalni tip družinske vzgoje in vse tiste vzgojne koncepte, ki temeljijo na predpostavki, da je osnovna naloga vzgoje na otroka prenesti moralna pravila, norme, vrednote in načine vedenja, ki so uveljavljeni v družbi.« (Peček Čuk, Lesar 2009: 135) To je trda, stroga, nepopustljiva vzgoja, kjer morajo otroci brezpogojno spoštovati in upoštevati starše, jih poslušati in slediti. V primeru kršenja pravil, ki jih postavijo starši, sledijo sankcije, pogosto tudi fizične. Otroke spremlja občutek krivde, staršem ne ugovarjajo in naredijo vse za svoje starše, da bi jim ugodili. Starši kot vodje predstavljajo močno osebo in imajo popolno moč v družini, otroci so podrejeni in odvisni. Otrok v takšni vzgoji ne razvije spretnosti pogajanja, odločanja, ne razvije svoje lastne osebnosti. Je pa hkrati takšen otrok zelo poslušen in pohleven. Iz takšnega vzgojnega stila se razvije tip osebnosti, imenovan filister. Takšen tip osebe gre skozi mladost konformistično, to so pridni mladostniki, ki se ne upirajo in sledijo le enemu pogledu na svet.

Odgovor na nepopustljivo vzgojo je permissivna ali vse-dopuščujoča vzgoja, kjer je otrok postavljen v središče vzgojnega delovanja. Takšnemu otroku je vse dopuščeno, starši mu popuščajo in ne postavljajo nobenih zahtev.

»V tem načinu vzgoje se morajo otroci odločati po svoje, vendar pa odgovornost za njihovo ravnanje prevzamejo starši. Otroci tako nikoli ne začutijo povezave med lastno odločitvijo in posledicami te odločitve.« (Lepičnik Vodopivec 2007: 187) Jean-Jacques Rousseau, utemeljitelj permissivnega vzgojnega stila, je mnenja, da je otrok po naravi dober in da ga kvari družba, v kateri živi. Zato je pri tem vzgojnem stilu v ospredju svoboda otroka in trditev, da je otroka potrebno obvarovati pred negativnimi zunanjimi vplivi ter frustracijami. Ko odrastejo, so takšni otroci zahtevni, nimajo občutka za potrebe drugih, ne razvijejo občutka odgovornosti in samostojnosti. Takšnemu tipu osebnosti pravimo boem in skozi obdobje mladosti gredo, kot da bi bežali pred rešitvijo. Zanje je značilno, da zlahka menjajo stališča in sledijo modnim trendom o pogledu na svet. »Namesto tega pa se pri njih razvije občutek krivde, tesnobe in negotovosti.« (Gostečnik, Pahole, Ružič 2000 v Lepičnik Vodopivec 2007: 187)

Avtoritativni vzgojni stil se je pojavil v zadnjih desetletjih, kot nekakšna srednja pot med zgoraj omenjenima vzgojnima stiloma. Avtoriteta je prisotna in pomembna predvsem v začetnem otrokovem obdobju, s osamosvajanjem pa se avtoriteta umika ter dopušča, da otrok razvije svojo lastno identiteto. Pri tem vzgojnem stilu je pomembna čustvena navezanost med starši in otroki, komunikacija med njimi je obojestranska.

Otrokovo mnenje je upoštevano, za neprimerno vedenje pa so kaznovani, vendar je kazen usmerjena na vedenje in ne na njegovo osebnost. Takšen vzgojni stil spodbuja odgovorno ravnanje, postopno zmanjševanje odvisnosti od staršev, razvija samostojno odločanje, zmožnost sklepanja kompromisov, pogajanja, sodelovanja in spoštovanja drugih ter njihovih potreb (Peček Čuk, Lesar 2009). Kljub temu gredo mladostniki s tovrstno vzgojo po poti odraščanja uporniško, vendar so pri tem kritični, iznajdljivi, spoštljivi ter ustvarjalni.

Mladinski delavec, ki uporablja jezik socialnega dela, se največkrat poslužuje dogovornega načina vodenja, ki je hkrati odgovoren. To pomeni, da skupaj z mladostnikom raziskujeta, soustvarjata, v ospredju so kompetence posameznika ali skupine, njegovi lastni viri moči. Komunikacija poteka obojestransko, je razgovor, ki vodi v reševanje problema. Odgovornost je na obeh straneh, vendar Poštrak opozarja, da odgovornost ni identična v vseh primerih. Odgovornost mladinskega delavca je drugačna od odgovornosti mladostnika. Mladinski delavec s svojim znanjem vodi postopek strokovno, mladostnik pa nosi odgovornost, da skrbi za dosego dogovorjenega. Čeprav Prgić (2010: 16–17) opisuje dober medsebojni odnos med učencem in učiteljem, so prav te značilnosti zaželeni v odnosu mladinskega delavca in mladostnika:

- »odprtost (vsak v tem odnosu tvega, da je direkten in pošten);
- vsak je prepričan, da ga drugi ceni;
- oba se zavedata vzajemne odvisnosti;
- vsak zase razvijata svojo kreativnost, individualnost in skupno zadovoljevanje potreb (nihče ne more zadovoljevati svojih potreb na račun drugega).«

Če se dotaknemo dinamike dela, v mladinskem delu je temeljna oblika dela delo s skupino, manj je dela s posameznikom in s skupnostjo, intervizije in supervizije pa so namenjene mladinskim delavcem, da pri svojem delu ohranjajo kakovost in da ne pride do izgorelosti. Delo socialnega ali mladinskega delavca v skupini je informiranje in podpora, ena pomembnejših nalog je usmerjanje v zagovorništvo/samozagovorništvo. Prav samozagovorništvo je gibanje, ki omogoča tako posamezniku, kot tudi skupini, da izrazi svoje potrebe in hkrati išče rešitve zanje.

Skupino sestavlja več oseb, ki so v medsebojni interakciji, predvsem pa je to prostor, kjer se naučimo biti otrok, mladostnik, prijatelj, vrstnik, partner. Mladostniki vstopajo v vrstniške skupine, razredne in delovne skupine ter v subkulturne skupine. Občutek pripadnosti, enakopravnosti, varnosti in zadovoljstva se morajo razviti pri vsakem posamezniku v skupini, v nasprotnem primeru se ne počuti dobro. Skupaj strmijo k sprejetosti skupine v okolju. In tukaj nastopi mladinski delavec, ki mora spodbujati vsakega posameznega člana skupine, da se izrazi in da je slišan.

Težjo nalogo ima, ko pride do konflikta, saj mora biti njegov odziv hiter, hkrati pa usmerjen k skupnemu reševanju problema vseh sodelujočih v skupini.

Ena izmed metod, ki se kaže kot zelo uspešna, je vrstniško svetovanje. Vera Grebenc in Amra Šabić opisujeta metodo, ki sta jo uporabili v raziskovalnem delu na področju uživanja alkohola in prepovedanih drog ter preventive dela z mladimi v prometu. Pravita, da »bistvo metode vrstniškega svetovanja je, da delo opravljajo vrstniki, ki za razliko od izkušenih odraslih, kot so starši in inštruktorji v avtošolah, z vrstniki hitreje najdejo skupen jezik, pogovor je bolj sproščen in prostor povsem odprt za razgovor« (Grebenc, Šabić 2011: 15). Pravzaprav so vrstniške delavnice izmenjava osebnih izkušenj, mnenj, pa tudi informiranje in učenje. Zaradi partnerskega odnosa z mladimi in motiviranosti mladostnikov je ta metoda zelo učinkovita pri zagotavljanju preventive, ozaveščanju mladih in preverjanju stališč mladih do določene situacije.

Za zaključek povzemam naslednje besede: »Vodilo tistih, ki delajo z mladimi, bi naj bilo, da se glas mladih mora slišati in upoštevati.« (Kuhar, Leskošek 2008: 17).

1.9 MLADINSKE ORGANIZACIJE IN MLADINSKI CENTRI

Na spletni strani Urada RS za mladino je zapisano, da se mladi združujejo v različne oblike organiziranosti, kar ima za posledico tudi več tipov mladinskih organizacij. V grobem lahko te razdelimo na:

- Mladinski sveti: spodbujajo dejavnosti mladinskih organizacij, skrbijo za informiranje njihovega članstva in širše javnosti o politiki lokalne skupnosti, predvsem na področjih, ki zadevajo mlade. Preko mladinskih svetov lokalnih skupnosti lahko mladi povedo, kar mislijo, in vplivajo na odločitve, ki so za njih pomembne. Mladinski svet Slovenije (MSS) je krovna organizacija 16 mladinskih nevladnih organizacij različnih interesnih, nazorskih ali političnih usmeritev. Je najvišje telo organizirane mladine pri nas in je kot tak sogovornik države in zastopnik interesov mladih.
- Nacionalne mladinske organizacije: nevladne organizacije, ki delujejo na nacionalnem nivoju in imajo svoje enote v večini statističnih regij ter združujejo v svojem članstvu mlado populacijo med pretežno 15. in 29. letom starosti.
- Druge nevladne organizacije: razna društva, zavodi, klubi in zveze društev, ki izvajajo programe namenjene mladim, zaradi česar jih uvrščamo v skupino mladinskih organizacij oz. organizacij izvajalk programov za mlade.
- Mladinski centri: predstavljajo središčno točko, kjer mladi vseh starosti in nazorov ustvarjajo in razvijajo najrazličnejše klubske aktivnosti, ponujajo tudi možnost preventivnega delovanja, neformalnega izobraževanja in usposabljanja mladih na lokalni ravni (http://www.ursm.gov.si/si/delovna_podrocja/mladinske_organizacije/).

Mrgole poimenuje institucijo, v kateri se odvija mladinsko delo, »mladinsko središče«. Citiram: »Mladinska središča so zlasti lokacije in šele za tem organizacije, ki naj bi delovale po načelu neformalnih zbirališč mladih, v njih mladi lahko zadovoljujejo svoje temeljne potrebe po kakovostnem preživljanju časa odraščanja in imajo možnost dobiti vzpodbude, znanja in spretnosti, ki jih potrebujejo v vsakdanjem življenju ter jih drugi formalni sistemi zaradi svojega ustroja ne morejo posredovati.« (Mrgole 2003: 16).

Cepin v *Priročniku za menedžerje v mladinskih organizacijah* razlikuje mladinske organizacije od organizacij za delo z mladimi. Pri obeh so subjekt dogajanja mladi, vendar mladinska organizacija deluje po načelu »mladi za mlade«, kar pomeni, da so mladi izvajalci in hkrati uporabniki programa. V organizacijah za delo z mladimi nosijo odgovornost odrasle osebe, ki si prizadevajo, da se mladi vključijo v načrtovanje programa in so mladi le uporabniki programa (Cepin 2005).

V nadaljevanju bom govorila o mladinskih centrih, saj sem tudi raziskovalni del naloge opravljala v Četrtnih mladinskih centrih v Ljubljani, kjer sem se preizkusila v vlogi koordinatorja v mladinskem centru. Mladinski center lahko opišemo kot prostor v lokalni skupnosti, ki je namenjen mladim in znotraj katerega se izvajajo programi za mlade, mladinsko delo. Na spletnih straneh Urada RS za mladino so zapisali, da je osnovni namen mladinskih centrov neformalna socializacija in vključevanje organizirane in timske neorganizirane mladine v lokalnih, regionalnih in mednarodnih okoljih v preventivne, neformalno izobraževalne, prostovoljne, kulturne, socializacijske, prostočasne in druge animacijske aktivnosti kot tudi omogočanje raznovrstnih mladinskih iniciativ.

Cilji delovanja mladinskih centrov so spodbujanje participacije mladih, omogočanje aktivnega državljanstva, uveljavljanje večkulturne vzgoje, predvsem pa integracija mladih skozi boljše poznavanja položaja in vloge mladih v družbi.

Mladinski centri poleg programov in projektov, ki se pri njih izvajajo, nudijo svetovalno, strokovno, organizacijsko, finančno, tehnično ipd. pomoč prostovoljnim združenjem, avtonomnim mladinskim skupinam in tudi posameznikom. V tem smislu imajo mladinski centri več različnih funkcij: preventivno, asociativno, servisno, informativno, izobraževalno in razvojno (http://www.ursm.gov.si/si/delovna_podrocja/mladinske_organizacije/).

V Zakonu o javnem interesu v mladinskem sektorju (ZJIMS) so zapisane dejavnosti mladinskega centra:

- skrbijo za pogoje delovanja, druženja in drugih dejavnosti mladih posameznikov, ne glede na to, ali so člani mladinskih organizacij ali ne, in mladinskih organizacij lokalnih skupnosti;
- skrbijo za mladinsko infrastrukturo;
- zagotavljajo ustrezne prostorske pogoje in opremo za izvajanje mladinskega dela ter zagotavljajo ustrezno usposobljenost kadrov za podporo mladinskemu delu;
- nudijo pogoje za razvoj ustvarjalnih in kritičnih mladih posameznikov;
- razvijajo in izvajajo programe na področju informiranja in svetovanja ter neformalnega učenja;
- sodelujejo pri izvajanju mobilnosti mladih, prostovoljnem mladinskem delu, aktivnem državljanstvu, raziskovalnem delu mladih in pri povezovanju na mednarodni ravni in
- dajejo podporo drugim programom v mladinskem sektorju v lokalnem okolju.

2 PROBLEM

Mladinsko delo postaja nujen prostor mladih za neformalno izobraževanje in mladinski delavec mora biti usposobljen za vse: prepoznati mora potrebe mladih v skupnosti, se jim približati na način, ki je za mladostnike spremenljiv, in skupaj z njimi iti del poti do odraslosti. V oporo so mu različni teoretični zapisi, ki temeljijo na raziskavah in izkušnjah posameznih psihologov, sociologov in pedagogov. Mladinski delavec se najlažje poistoveti z zapisi socialnih delavcev, saj naše delo temelji na edinstvenem pristopu.

Medtem ko mladinski delavci z različnimi dejavnostmi poskušajo pomagati mladim, da odkrijejo svojo identiteto in pogled na svet, si trgovci manejo roke z različnimi potrošniškimi ponudbami za preživljanje prostega časa. Mladinsko delo največkrat sega v prosti čas mladih, za to ne smemo zanemariti pomena prostega časa.

V času študija sem imela priložnost poglobljeno spoznati mladinsko delo v Četrtnem mladinskem centru Bežigrad. Najprej sem se mladim približala kot prostovoljka, pozneje sem nadomeščala odsotnosti zaposlenih in opravljala naloge koordinatorja v mladinskem centru. Ker Javni zavod Mladi zmaji šteje štiri mladinske centre, sem priskočila na pomoč tudi v ostalih centrih. Neposredno sem se učila od različnih mladinskih delavcev, ki so imeli vsak svoj edinstven pristop do mladih v tamkajšnji skupnosti. Lahko sem primerjala njihovo delo in pri nekaterih opazila, da mnenj mladostnikov o mladinskih delavcih in njihovem delu, ne jemljejo dovolj resno. Ko sem jih na to opozorila, so svoja dejanja opravičevali, da so bile besede mladostnika le dejanje v trenutku jeze in razočaranja. Zato sem se najraje vračala v Četrtni mladinski center Bežigrad, kjer sem se počutila najbolj »domače«, predvsem pa sem imela popolno podporo, posluh in dober zgled tamkajšnje koordinatorkе.

S svojo diplomsko nalogo želim priti do odgovorov, mnenj in doživljanj mladinskega dela in delavca v očeh mladostnika, ki prihajajo v ČMC Bežigrad. Preko diskusijske skupine mladostnikov, starih med 10 in 18 let, sem želela pridobiti odgovore na naslednja raziskovalna vprašanja:

- Kateri so glavni vzroki, da se mladi odločijo preživljati prosti čas v ČMC Bežigrad?
- Kaj je po mnenju mladostnikov mladinsko delo?
- Kdo je po mnenju mladostnikov delavec, ki dela z mladimi?
- Katere naloge opravlja mladinski delavec?
- Katere kompetence po mnenju mladostnika potrebuje mladinski delavec pri svojem delu?
- Kakšen odnos naj imata mladostnik in mladinski delavec?

Pri diskusiji z mladostniki sem si pomagala s podvprašanji, prav tako pri intervjuju s tamkajšnjima zaposlenima mladinskima delavkama. Odgovore sem med seboj primerjala.

3 METODOLOGIJA

3.1 VRSTA RAZISKAVE

Opravila sem kvalitativno raziskavo. »Kvalitativna raziskava je raziskava, pri kateri sestavljajo osnovno izkustveno gradivo, zbrano v raziskovalnem procesu, besedni opisi ali pripovedi, in v kateri je to gradivo tudi obdelano in analizirano na beseden način brez uporabe merskih postopkov, ki dajo števila, in brez operacij nad števili.« (Mesec 2010: 11)

Cilj kvalitativnega raziskovanja je z različnimi, predvsem nestrukturiranimi, tehnikami (nestrukturirani intervju, nestrukturirano opazovanje, analiza dokumentov) zbrati vsebinsko bogate opise ljudi, dogodkov, položajev, spoznati poglede proučevanih oseb ipd., zbrane podatke besedno obdelati in ugotovitve povezati v koncept oz. utemeljeno teorijo, ki mora razložiti proučevani pojav.

3.2 MERSKI INSTRUMENTI IN VIRI PODATKOV

Podatke za analizo sem zbiral s skupinsko razpravo, ki je nestandardizirana in delno posredna (skupinska) oblika spraševanja. V pomoč so mi bila vodila za nestandardiziran intervju. Poleg tega sem individualno opravila intervju z mladinskima delavkama, kjer sem uporabila enaka vodila za intervju kot pri skupinski razpravi.

Za takšno obliko pridobivanja podatkov sem se odločila, ker veljajo za bolj uspešne, saj se lahko v skupini ustvari naravnejše okolje, udeleženci so bolj sproščeni in pogovori se lahko razvijejo v smeri konstruktivne debate.

3.3 POPULACIJA IN VZORČENJE

Populacija, ki sem jo želela zajeti v raziskavi, so mladostniki, stari med 10. in 18. let, ki obiskujejo Četrtni mladinski center Bežigrad v odpiralnem času, od 14.00 do 19.00. V vzorec so zajeti mladostniki, stari med 10. in 18. let, ki so bili na dan opravljanja diskusije prisotni v Četrtnem mladinskem centru Bežigrad in želeli sodelovati pri razpravi. Zato je vzorec slučajnostni.

3.4 ZBIRANJE PODATKOV

Podatke sem zbiral v ponedeljek, 23. 5. 2016, od 14. ure dalje v prostorih Četrtnega mladinskega centra Bežigrad. Najprej sem opravila dva individualna intervjuja s tamkajšnjima zaposlenima mladinskima delavkama. Intervju sem po njunem dovoljenju snemala z mobilnim telefonom in je v povprečju trajal 30 minut. V prilogi so vodila za intervju, ki so mi bila v oporo.

Nato sem povabila mladostnike k sodelovanju v diskusiji. Najprej sem jim povedala, kaj je namen in tema diskusije. Poudarila sem, da diskusija poteka anonimno in da bodo pridobljeni podatki uporabljeni izključno za namen raziskave. Razložila sem jim potek diskusije in z njihovim dovoljenjem pogovor snemala. Udobno smo se namestili na blazinah in v krogu. Diskusijo sem opravila z dvema skupinama mladostnikov. V prvi skupini so sodelovali štirje fantje in dve dekleti, stari med 12. in 14. let. V drugi skupini so sodelovala 3 dekleta in 5 fantov, stari so bili med 15. in 17. let. Diskusija je v povprečju trajala 45 min.

3.5 OBDELAVA PODATKOV

Podatke, pridobljene v fokusni skupini in z intervjujema, sem obdelala na naslednji način: po zaključku debate/intervjuja sem dobesedno pretipkala odgovore, saj sem želela obdržati jezik intervjuvancev. Potem sem zapis pregledala in uredila ter označila dele, ki so pomembni za mojo raziskavo. Določila sem kode glavnim temam. Besedilo sem uredila v kategorije. Definicija kod je podrobneje zapisana v teoretičnem delu naloge. Kodam sem pripisala izjave, iz katerih je evidentno mnenje intervjuvancev. Kategorije in kode:

- preživljanje prostega časa v Četrtnem mladinskem centru Bežigrad
 - vrstniki
 - družina
 - šola
 - mediji in tehnologija
 - neformalno učenje
 - varen prostor
- mladinsko delo
 - pomoč mladim
 - svetovanje
 - razumevanje mladih
 - aktivnosti za mlade
 - strokovno delo z mladimi
- mladinski delavec
 - kompetence
 - naloge mladinskega delavca
 - odnos med mladinskim delavcem in mladostnikom (vzgojni pristop)

4 REZULTATI

4.1 PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA V ČETRTHNEM MLADINSKEM CENTRU BEŽIGRAD

Na začetku sem se vprašala kateri so tisti dejavniki, ki so mladostnika spodbudila, da je obiskal mladinski center. Odgovore sem razvrstila po kategorijah, ki so opisani dejavniki iz teoretičnega dela diplomske naloge.

- VRSTNIKI

Najpogostejši odgovor je želja po druženju z vrstniki. Tako sta odgovorili mladinski delavki in tudi mladostniki. *»Ker so tukaj moji prijatelji, ker bi bil drugače sam doma – B2; jaz sem pridem sam če gre on tud sem – A6; zaradi prijateljev – A2; tuki se lahk skupi zberemo pa kaj počnemo al se sam pogovarjamo. Jaz rad pridem sem kr tko mal, da vidim kaj se dogaja pa da kako rečem s kom – B10; včasih se zmenimo, da se dobimo tuki pa gremo pol na igrišče – B11; po moje so najpogostejši vzroki, da mladi prihajajo v ČMC zaradi družbe – C1.*

- PONUDBA IN DOSTOPNOST PROSTOČASNIH DEJAVNOSTI – NEFORMALNO UČENJE

Mladinski delavki sta izpostavili, da se mladi odločijo za preživljanje prostega časa v njihovem centru zaradi pestrega dogajanja in aktivnosti, ki so jim na voljo. *»To je dober da so delavnice, čeprav ene so kr ene, druge so pa dobre – A3; meni so všeč te delavnice, ko si lahko kaj naredimo in odnesemo domov – A8; ker se igramo igre, včasih delavnice in so zanimive nagrade – B4; potem zaradi pestrega dogajanja, ker imajo veliko aktivnosti na razpolago, veliko materialov za ustvarjanje – C2; nimajo strukturiranega prostega časa -D3.«*

- PROSTOR

Mladostniki in mladinski delavki so nadalje izpostavili, da imajo na voljo fizičen prostor, kamor se lahko zatečejo in se počutijo varne. *»Ker je zabaven prostor, ker so tukaj dojenčki včasih – A1; Men je všeč zdaj ko je nov mladinc, ker je lep zdaj -A10; Ker je lep prostor, všeč so mi te blazine – B5; in ker rabijo nek prostor za sebe – C4; pa tudi ker je tu fizični prostor, kjer se lahko družijo nekaj počnejo, igrajo – D4.«*

- MEDIJI IN TEHNOLOGIJA

Mladostniki so izpostavili tudi pomen opreme in tehnologije v samem centru, medtem ko ju mladinski delavki nista. *»da imamo računalnik pa blazine pa dovolj materiala za ustvarjat – A5; jaz pridem sem igrce igrat – A7; pa lahk jemo ali pa si kaj skuhamo za jest -B7.«*

- ŠOLA

Kar nekaj mladostnikov je kot vzrok za preživljanje prostega časa v centru navedlo pomoč pri delanju domače naloge in učenju. Pri tem je mladinska delavka dodala še, da je to prostor, kjer si lahko izmenjujejo izkušnje in pomagajo drug drugemu. Tudi v času moje prisotnosti so potekale učne pomoči, nekaj s pomočjo prostovoljcev, nekaj pa med mladostniki sami, ki so se vnaprej dogovorili drug z drugim. Lahko sklepamo, da je tudi šola dejavnik, ki vpliva na izbiro preživljanja prostega časa v mladinskem centru. *»Včasih mi tudi kdo pomaga nalogo nardit – A9; ker se moram učit in rabim pomoč – B3; pa tudi si poiščejo pomoč, na primer pri učenju oz izmenjujejo izkušnje -D5.«*

4.2 MLADINSKO DELO

Nato je diskusija potekala o mladinskem delu. Zanimalo me je kaj je po njihovem mnenju mladinsko delo, kaj opisujejo kot mladinsko delo.

- POMOČ MLADIM

Po mnenju nekaterih mladostnikov pomeni pomoč mladim. Sem štejejo tudi vse dobrodelne akcije, ki potekajo za mlade, npr. zbiranje papirja za določen namen, zbiranje oblačil, učbenikov in šolskih potrebščin. *»Jaz mislim da je to pomoč mladim – A11; pa te dobrodelne akcije za mlade. To ko zbiramo star papir, cunje, pa šolske stvari, zamaške za kakšnega mladostnika- A12; pomaga da nardimo šolo, pa nam svetuje kako se naj s starši o čem pogovorimo – B18.«*

- SVETOVANJE

Mladinsko delo vidijo tudi kot svetovanje. *»Jaz mislim da to, da mlade usmerjajo kaj je prav in kaj ne na prijazen način, stoji ob strani mladim – A13; pa če se kdo ne more kaj odločit, ga zna usmerit pa mu pomagat pri odločitvi – A15; da pomagaš mladim, ko imajo problem pa jim svetuješ -B14.«*

- RAZUMEVANJE SVETA MLADIH

Mladostniki so tudi izpostavili pomen razumevanja njihovega sveta. *»Da razume mlade. Ja to je full pomemben, da nas razume, da je na naši strani – A14; da stoji ob strani in razume mlade – A16.«*

- POGOVOR, POSLUŠANJE, UPOŠTEVANJE ŽELJA MLADIH

Zanimivo je, da so mladostniki v drugi diskusijski skupini, ki so bili starejši dejali, da mladinsko delo zajema tudi vse aktivnosti, ki jih mladinski delavci pripravijo zanj. *»Ja da se ukvarjaš z njimi, jih poslušaš, se pogovarjaš z njimi – B13; da se pogovarjaš z njimi in da pripraviš kakšne aktivnosti za mlade, delavnice, lov za zakladom – B15; da delaš tisto kar ti mladostnik reče, da bi rad počel – B16.«*

- STROKOVNO DELO Z MLADIMI

Mladinski delavki sta v intervjuju podali bolj strokovno definicijo mladinskega dela na splošno.. Ena je na kratko in jedrnato rekla: *»Mladinsko delo je delo za in z mladimi – C5.«* Dodala je še, da je pomembno, da z njimi soustvarjaš in jim pomagaš na poti odrasčanja. S tem je zajela mladinsko delo kot nanj gledamo socialni delavci. Druga mladinska delavka je opisala mladinsko delo kot opolnomočenje in podporo mladih na področjih, kjer mladostnik to potrebuje, seveda individualno. *»Mladinsko je strokovno delo z mladimi, nisi sam animator – D6.«* Po njenem mnenju zajema mladinsko delo vse: od projektnega dela, načrtovanja, usmerjanja do refleksije.

- POMANJKLJIVOSTI MLADINSKEGA DELA

Pomanjkljivosti mladinskega dela vidita predvsem v neurejeni zakonski podlagi in premalo razumevanja ali poznavanja specifičnih značilnosti razvoja otroka in mladostnika. *»Kar manjka v mladinskem sektorju je razumevanje ali pa poznavanje nekih značilnosti razvoja otroka in mladostnika, poznavanje dejavnikov, ki vplivajo nanj. Fajn je da prepoznaš ozadje mladostnika, da ga znaš podpret, opolnomočiti, da greš lahko skupaj z mladostnikov naprej – C18.«* Premalo je izobraževanj na temo prepoznavanja dejavnikov, ki vplivajo na mladostnika, saj je veliko lažje delati z mladostnikom, čigar ozadje poznaš: znaš ga podpreti, opolnomočiti in skupaj z njim iskat rešitve. Je pa slaba lastnost dela z mladimi v tem mladinskem centru urnik dela, ki je deljen. Mladinska delavka je kot slabost navedla, da ti z leti pada vnema, navdušenje za delo. *»Z leti ti rahlo upada energija oz postaviš kdaj tudi sebe pred službo. Ko sem bila študentka so me lahko poklicali sredi noči pa sem naredila vse kar mi je bilo naročeno, sedaj pa najprej pomislim nase, na svoje zdravje in si pametneje porazdelim delo. Kdaj tudi rečem ne – D19.«*

4.3 MLADINSKI DELAVEC

4.3.1 KDO JE MLADINSKI DELAVEC?

Naslednje vprašanje se je nanašalo na mladinskega delavca. Zanimalo me je, kdo je lahko po mnenju mladostnikov mladinski delavec, katere spretnosti, veščine in znanja mora imeti, da v njem prepoznajo kakovostnega mladinskega delavca.

- KOMUNIKACIJA Z MLADIMI IN RAZUMEVANJE NJIHOVEGA SVETA

Mladostniki so najpogosteje izpostavili, da je zelo pomembno, da se tisti, ki dela z mladimi, zna z njimi sporazumevati in je razumevajoč do njih. Razumeti mora, kaj se jim dogaja, biti potrpežljiv. *»Tisti, ki imajo radi otroke in mladostnike, ki so potrpežljivi, ki se znajo sporazumevat z mladimi, ki razumevajo mlade, ki so sami bili že v tej starosti – A17; nekdo, ki se zna sporazumevat z mladimi, pa razume mlade, pa jim ne teži za vsako malenkost, pa pomaga pri domačih nalogah – B19; tisti, ki nas razume in posluša – B24.«*

- SPOŠTLJIV SOGOVORNIK

Po njihovem mnenju je mladinski delavec lahko energična oseba, zabavna, pa tudi spoštljiva in pravična. *»Js mislim da more tud nekaj spoštovat mlade, pa jim kdaj povedat kaj je prav pa kaj narobe. Koga kdaj tud ven vržiti iz mladince če je žaljiv – B23.«* Pripravljen mora biti z njimi kaj zanimivega početi. *»Vedno pripravljen kaj početi, se igrati – B22.«* Zato vidijo na tem mestu osebo, ki je ne dolgo nazaj doživljala ta prehod. *»Jaz. Sej ne hecam se, nisem dost star. Pa da niso čisti prestari in gredo korak z mladimi – A22; ne sme biti preveč star – B20.«*

- VZPOSTAVLJENJE ODOŠA Z MLADOSTNIKI

Mladinski delavki sta dejali, da je najpomembnejše, da zna mladinski delavec vzpostaviti odnos z mladostniki. *»Najbolj pomembno je, da zna mladinski delavec vzpostaviti stik z mladimi, da se zna vživeti v njihov svet, da ga razumeš kaj se dogaja – C7.«* Pri tem dodajata, da mora biti odnos enakopraven in spoštljiv, da se mladostniki počutijo varno tako v samem centru kot tudi v pogovoru z njima. Mladinska delavka pravi da je en izmed pogojev, da lahko delaš z mladimi, naklonjenost do njih, veselje do dela z njimi, da so ti ljubi. *»Naklonjenost do mladih v smislu, da rad delaš z mladostniki, empatija, spoštovanje, odgovornost, nisi na istem nivoju ampak vseeno dostopno – D9.«* Kot mladinski delavec moraš biti kot multipraktik: organizator, hišnik, svetovalec.

4.3.2 KOMPETENCE MLADINSKEGA DELAVCA

- VZPOSTAVLJANJE STIKA Z MLADIMI IN ODNOS Z MLADIMI

V obeh diskusijskih skupinah so mladostniki pri opisu mladinskega delavca najprej naštevati osebne lastnosti, ki jih mora imeti. *»Da sta prijazni, sproščeni – A31; More imet neko veselje, da dela z mladostniki – A38; pa potrpežljiv more bit – A39; ne sme bit vzišen al kak bi reku strog sam zato, ker je odrasel – A41; občutek za ljudi, potrpežljivost, dober animator, da zna poslušat ljudi, razumevajoč – B38; more bit zabavna, sproščena – B43.«*

Zgoraj naštete kompetence se nanašajo na vzpostavljanje stika z mladimi in odnos z mladimi. To so tiste kompetence, ki jih mladostnik najprej opazi in si na podlagi njih ustvari mnenje o mladinskem delavcu. Mladinski delavec mora prepoznati interes in sposobnosti mladostnikov in je v odnosih z njimi zgled. Tudi mladinski delavki sta v intervjuju najprej našteli osebnostne lastnosti kot glavne kompetence mladinskega delavca: empatija, spoštovanje, odgovornost, kreativnost, fleksibilnost.

- OSEBNOSTNO RAZVIJA

Mladinska delavka je še dodala dobro poznavanja sebe in rasti na osebnem področju kot pomemben del mladinskega delavca. *»poznavanje svojih lastnih motivov za delo, zgodovine – C15; znaš biti v stiku sam s sabo – C16.«* Iz tega lahko sklepamo, da mladinski delavec dela ne samo na mladostnikih ampak tudi na sebi, se osebnostno razvija.

- PODPORA MLADOSTNIKOV

Mladostniki so izpostavili tudi pomen podpore, pomoči s strani mladinskih delavk. *»Vedno pripravljeni pomagat – A32.«* Pri tem so dodali, da mora mladinski delavec imeti osnovna znanja šolskih predmetov za pomoč pri nalogah in učenju. *»Poznat more šolske predmete, da nam lahko pomaga pri nalogah oz vsaj ve kaj se nam dogaja v šoli – A37; pa vedet more tud kaj matematike pa geografije – B41.«*

- VARNO IN SPODBUDNO OKOLJE

Poleg tega mora mladinski delavec dobro opazovat mladostnike *»men je všeč, ker MD res opazi kdaj sem slabe volje pa mi reče, da se lahko z njo pogovorim če želim. Ne pa sili v mene – A34«* in biti nevsiljiv *»v nič nas ne sme silit, lahk nas povabi h kakšni delavnici, sam pol se mormo sami odločit če bomo šli al ne – A43.«* S tem mladinski delavki v centru zagotavljata varno in spodbudno okolje.

- KOMINIKACIJA Z MLADOSTNIKI

Pomembna je tudi komunikacija, pri tem so mladostniki navedli, da je zaželen s strani mladinskih delavcev tudi humor. *»Men sta obe všeč, ker sta obe prijazni, znata se tud kaj pohecat al pa nam kaj ušpičit- B36.«*

4.3.3 NALOGE MLADINSKEGA DELAVCA

Nadalje sem povprašala o nalogah mladinskega delavca. Mladinski delavki sta začeli naštevati svoje naloge: vzpostavljanje stika z mladostniki, organizacija aktivnosti, vzpostavljanje stikov in odnosov z lokalno skupnostjo, samo vodenje in koordiniranje mladinskega centra, iskanje prostovoljcev, mentorstvo slednjim, timsko sodelovanje, načrtovanje, skrb za prostor. *»Na prvem mestu je vzpostavljanje stika z mladostniki v centru – C10; z lokalno skupnostjo (šole, druge organizacije, CSD, četrtna skupnost – C11; vodenje in koordiniranje mladinskega centra: skrbeti za dogajanje, program za vsak dan, da imaš pregled nad ČMCjem, sama skrb zanj – C12.«* Iz opisa nalog lahko prepoznamo kompetence, ki jih potrebuje: **vzpostavljanje stika z mladimi, odnos z mladimi, uresničuje poslanstvo organizacije, prispeva k trajnemu delovanju organizacije, vključuje mlade v družbo, krepi učinke participacije.**

Mladostniki so kot naloge mladinskega delavca v večini prepoznali **predvsem pomoč pri razvijanju posameznikove sposobnosti**. *»Upoštevata kakšne naše predloge, da ne skoz ene in iste ampak da nardita kdaj tudi kaj drugače – A24; nam pomagata nardit nalogo pa seminarske, pa se z nami uči – A28; more nas poslušat, se igrat z nami, pa nam pomaga, kadar potrebujemo pomoč – B28.«*

Kot nalogo mladinskega delavca so prepoznali tudi **skrb za vključevanje mladih v družbo**. *»Pa da tudi kdaj dobijo besedo tisti, ki jo ponavadi ne – A25.«* In izpostavili pravičnost oz enakopravnost v odnosu. *»Da so pravični do drugih, da nista sam na strani mlajših ali starejših – A23.«*

Nadalje so kot naloge prepoznali tudi samo **skrb za prostor in organiziranje aktivnosti**. *»Da vsak dan odklenejo vrata od mladinskega centra in odtipkajo kodo – B25; da organizirata delavnice, aktivnosti oz vse kar bi mi radi počeli – B26.«* Ena izjava se nanaša tudi na skrb za varnost v mladinskem centru. *»Jaz mislim, da more tud poskrbet da ne pride do kakšnih pretepov, da še prav kaj prekine spor. To pomeni tud da nas more imet skoz na oči – B29.«*

4.3.4 ODNOS MED MLADOSTNIKOM IN MLADINSKIM DELVACEM

Iz opisov odnosov mladostnikov in mladinskih delavk lahko sklepam, da tako mladostniki kot mladinski delavki strmiijo k **dogovornemu načinu vodenja**, komunikacije, odnosu, ki temelji na spoštovanju in zaupanju. Mladostniki v mladinskih delavkah vidijo prijatelja, ki je del poti njihovega odraščanja. *»Prijateljski odnosi, kjer se lahko res pogovarjaš z njima o čimerkoli, no skoraj – A47; lahk rečem, da sta mi MD1 in MD2 kot prijatelji, ker jima res zaupam – A52; tako kot starejši brat pa sestra, vseeno neka distanca ampak zaupanje – B52; prijateljski odnos ampak sej to imata – B53; pa spoštljiv odnos – B54; razumet more nas, pa nas podpirat, pa tud komunicirat z nami na naš način – B57.«*

Mladostniki so izpostavili tudi nekaj osebnih značilnosti, ki jih morajo prepoznati v mladinskem delavcu. *»Ja more bit prijazen do nas – A48; Ne sme bit vsiljiv – A49; V glavnem ne smeta bit take kot učitelce, ne take kot naši tastari, glih neki vmes – A53.«*

Kar nekaj izjav se je nanašalo na **zaupanje v odnosu**. *»Če ga nekaj prosimo, je fajn da to upošteva, pa da ne pove vsem naokoli – A51; Men je všeč če rečem, da to ne sme noben zvedet, da potem res ne – B55; Ja da jima lahk zaupamo, pa ne bodo nas nobenmu zatožle zarad nekih stvari al pa kaznovale Če pa nas že kaznujeta, vedno vprašata kako si predstavljamo, da bi to popravli – B56.«*

Mladinska delavka je svoj odnos z mladostniki opisala takole: *»Najbolj pomembno se mi zdi da vzpostavim enakopraven odnos, da začetijo, da lahko tudi oni meni stvari povejo, da tud js rastem skupaj z njimi, da nisem neka avtoriteta, ki jo samoumevna da jo spoštujejo ali pa zato ker sem starejša – C22.«*

Ob podvprašanju na kakšen način vzpostavljata odnos z mladostniki, sta poudarili svojo nalogo kot mladinski delavki, da sta oni tisti, ki sta odgovorni, da odnos nastane. V odnos vstopata s spoštovanjem vsakega posameznika in kmalu začetita, kje so mladostnikove meje in jih spoštujeta. *»Sem tista, ki se odgovorna za odnos, jaz dam pobuda, jaz vstopam v kontakt skupaj z zavedanjem, spoštujem njihove meje – D27; sproščena, počutim se mladostno in tudi pri vzpostavitvi sem sproščena, igriva, nekaj začetim mladostnikovo mejo – C21.«* Poudarili sta tudi spoštovanje, ki mora priti iz obeh strani. *»Izhajam iz tega, da tako kot js njih spoštujem, tudi oni mene in to vedo in da imajo možnost povedat, če naredim kaj narobe, komu krivica – C23; Pokažem, da sem odrasla in da sem odgovorna, postavim mejo, pravila ampak z njihovimi besedami, spoštovanje – D29.«*

4.3.5 ŽELENA ZNANJA MLADOSTNIKOV IN PRIDOBLJENA ZNANJA MLADINSKIH DELAVK

Mladostniki od mladinskih delavk ne pričakujejo, da se bodo od njih naučili nekih znanj, saj jih je večina mnenja, da **svoje interese pokrijejo z zunajšolskimi aktivnostmi**. *»Nič. Jaz že vse znam, pa sej se v šoli učimo, ne rabmo se še tuki – A46; nič. Sej zato so zunajšolske aktivnosti, pa sej hodmo na treninge za stvari, ki jih radi počnemo – B47; ne rabmo še enga učitla – B50.«*

Poleg tega navajajo, da **delavnice** ponujajo možnost, da se seznaniš s kakšno novo stvarjo ali kaj ustvariš. *»Pa itak so tuki skoz neke aktivnosti pa se lahk tam kaj naučiš če hočeš – B48.«*

Si pa želijo, da bi bilo **več aktivnosti na prostem**, v naravi. Pravijo, da se delavnice preveč ponavljajo, zato predlagajo, da organizirajo npr. rolanje, kolesarjenje z lastnimi kolesi do centra mesta ali pa sprehod, pohod na bližnji hrib. Več je navedeno v rubriki Predlogi.

Posamezni mladostniki so izrazili tudi želje. *»Peljati se brez rok na kolesu. To me noče noben naučit – A44; da bi znala lepše risat, ker full grdo rišem – B51.«*

Mladinski delavki sta potrebna znanja za delo z mladimi v večini pridobili s **prostovoljnim delom in študijsko prakso**. Izhajata iz sebe in svojih dolgoletnih izkušenj. Pri delu so jima v oporo sodelavci in supervizije, ki se izvajajo mesečno.

Mladostniki pravijo, da so zadovoljni s tamkajšnjima zaposlenima mladinskima delavkama, saj sta razumevajoči, sproščeni, prijazni, nasmejani in sočutni. Takšno je tudi vzdušje v centru, mladostniki so odprti, pripravljeni se pogovarjati, igrivi in strpni. Bila sem presenečena nad tem kako si mladostniki pomagajo med seboj in so sočutni do težav drugih. Mladostniki so podali nekaj predlogov, ki so navedeni v rubriki Predlogi.

Kot zadnje nalogo v diskusiji in intervjuju so morali opisati mladinski delavki/sebe z eno besedo/besedno zvezo. Mladostniki ju opisujejo kot prijazni, nasmejani, zabavni, sproščeni, sočutni, ljubeznivi, razumevajoči, lepi, dobri kuharici, smešni in včasih sitni. Mladinski delavki pa sebe vidita kot: navdušenka, multipraktik, podporni steber, varni pristan in varna baza.

5 RAZPRAVA

Kadar obujamo spomine na lastno mladost, si najpogosteje v spomin priključimo zabavne dogodivščine s prijatelji. Spomnimo se tudi na šolanje, sedenje v klopih in vseh malenkosti, ki smo jih komu »ušpičili«. Tako je mladost tudi videti – zabavno obdobje, brez večjih skrbi za prihodnost. Vendar je to obdobje hkrati tudi najpomembnejše v razvoju posameznika, saj mora razviti svojo lastno identiteto in postati odrasla ter odgovorna oseba.

Zato je toliko bolj pomemben prosti čas mladih, saj zanje to pomeni čas, ko se lahko učijo, preizkušajo in izmenjujejo različne izkušnje, mnenja in stališča. Hkrati je to tudi čas, ko so mladi bolj izpostavljeni tveganju, da ogrozijo svojo prihodnost zaradi odločitev in ravnanj, ki se odvijajo v njihovem prostem času. Mlade se zaznava kot sposobne in hkrati nesposobne nadzorovati tveganja. »Od njih se pričakuje, da bodo razvili lastna stališča do različnih tipov tveganj (npr. uživanje drog, nasilje), ob tem pa se jih ne sprejema kot povsem sposobnih obvladovati ta različna tveganja.« (Greben, Šabić 2008) V času mojega dela v Četrtnem mladinskem centru sem se srečala tudi s starši obiskovalcev in bili so veseli, predvsem pa pomirjeni, da njihovi otroci preživljajo prosti čas v mladinskem centru. Starši so takrat v pogovoru z mano mladinski center opredelili kot varen prostor, varno zatočišče pred ulico za njihove mladostnike.

Premalo zaveden je problem, da se mladostniki velikokrat počutijo osamljene. V iskanju stikov pridejo v mladinski center, včasih samo pokukajo, kdo je v centru, ali pa opazujejo dogajanje iz kotička. Ule (2000) pravi, da mladostniki na splošno ne prenašajo dobro svoje osamljenosti, zato na vsak način težijo k temu, da bi se ji izognili, in iščejo socialne stike. Govori o tako imenovani socialni osamljenosti, ki pomeni pomanjkanje socialnih stikov posameznika z drugimi. Po navadi te mladostnike obdaja občutek dolgočasje.

Iz pogovora sem razbrala tudi pomen opreme in tehnologije v mladinskem centru. Predvidevam, da je to posledica današnje potrošniške družbe, saj je mladinski center opremljen ne samo funkcionalno, ampak tudi trendovsko. Od prenove mladinskega centra je minilo dve leti in moram reči, da je zelo lepo ohranjen, ni uničenih stvari, kot se je to dogajalo v preteklosti, ko so mladostniki uničevali opremo centra, ker je bila pač videti stara. Tudi sami so kot vzrok za obisk mladinskega centra navedli moderen, uporaben in lep prostor.

Mladinsko delo in socialno delo nista vsak na svojem bregu reke, ampak sta nedvomno povezana in prepletena, v dobro mladostnikov pa bi morala biti še bolj. Če sedaj pogledamo opredelitev mladinskega dela in delavca iz perspektive mladostnikov, dobimo emski pogled na mladinskega delavca. Emski pogled se nanaša na subjektivnost, je pogled »od znotraj«, v mojem primeru gre za mladostnikovo doživljanje mladinskega delavca.

Pogled »od zunaj« ali etskí pogled se nanaša na objektivnost, v moji raziskavi sta to opredelili mladinski delavki s svojo strokovno opredelitvijo mladinskega dela. Čačinovič Vogrinčič (2008) dodaja pomen dialoga med mladimi in socialnimi delavci, pri čemer mladostnik ravno toliko prispeva k iskanju rešitve kot socialni delavec. Tudi Poštrak in Milošević (2003: 23–28) poudarjata tovrsten odnos, kjer je mladostnik tisti, ki je najbolj kompetenten, da poda svoj odnos do sveta, opiše njegove strategije preživetja in konstrukcijo realnosti, s tem pa aktivno doprinaša k definiranju in načrtovanju reševanja stisk, problemov in težav.

Socialno delo lahko s svojim celostnim in holističnim pristopom pomaga mladinskim delavcem, da skupaj z mladostniki lažje soustvarja del njihovega življenja. Celostni in holistični pristop socialnega dela nam omogoča, da situacije ne interpretiramo le z vidika psiholoških ali osebnih, socialnih ali družbenih, pedagoških ali vzgojnih in drugih pristopov, ampak vzroke zanje skupaj iščemo v različnih virih. Tako vemo, da gre pri situacijah, stiskah, težavah in problemih za skupek med seboj prepletenih ter povezanih razlogov in posledic, katere interpretiramo v specifično »socialnodelavskem« kontekstu (Čačinovič Vogrinčič 2003). Cilj socialnega dela in mladinskega dela je, da razume mladostnikov življenjski kontekst, hkrati pa razvija nove smisle in življenjske možnosti. Prav slednje so izpostavili tudi mladostniki sami (*»Da nas razume, kaj se nam dogaja.«*).

Mladostniki so izpostavili tudi *»da se zna z nami pogovarjat«* ali kot pravi temu Čačinovič Vogrinčičeva *»uporabnikov jezik«*. S tem se lažje približaš mladostnikom; to ne pomeni, da uporabljaš tak besednjak kot ga sami, ampak, kot pravijo mladostniki *»da ne teži, se kaj poheca, nas ne sili, ampak samo povabi«*. Mladinski delavec se srečuje tudi z vprašanjem, kako do uspešne komunikacije. Odgovor je dialog, ki je sodelovalna in odnosna aktivnost, ki omogoča soustvarjanje. To pomeni opazovanje, soraziskovanje, preverjanje, reflektiranje, dogovarjanje in preizpraševanje. Poleg tega mora biti pri komunikaciji mladinski delavec sproščen in samozavesten. Ko sem bila na mestu koordinatorja v mladinskem centru, sem se hitro naučila nekaj mladostniških okrajšav za šolske predmete. S svojim štajerskim naglasom pa sem nasmejala mladostnike in tudi oni so hitro prevzeli kakšno »mojo« izpeljanko.

Ključnega pomena je vzpostavitev odnosa med mladinskim delavcem in mladostnikom. Na tem mestu sem opazila razlike med mladinskima delavkama. Medtem ko je ena hitela s postavitvijo mej in poudarjanjem svoje odgovornosti ter odraslosti v odnosu, je druga vstopala v odnos igrivo in po svojem občutku ter naknadno postavljala pravila. Oba sta se strinjali, da sta tisti, ki sta pobudnici za vzpostavitev odnosa in morata prvi pristopiti do mladostnika. Poudarili sta še spoštovanje, ki mora biti na obeh straneh. Noben od njunih načinov vzpostavljanja odnosa z mladimi ni napačen, vendar bi jima znanje in poznavanje socialno-delavskega pristopa in odnosa morebiti olajšalo delo. Pri dogovarjanju za učno pomoč si lahko pomagata z izvirnim delovnim projektom, ki temelji na sodelovanju.

V času moje prisotnosti so potekale učne pomoči s strani prostovoljcev, ki najverjetneje nimajo veliko izkušenj ali znanj, kako vzpostaviti delovni odnos. Mladinski delavki nista samo mentorici prostovoljcem, ampak s svojim delom tudi zgled in neposredni učiteljici mladinskega dela. Prav tako je delovni odnos dobrodošel pri sodelovanju z drugimi organizacijami, saj skupaj lahko ustvarijo dolgoročne projekte, ki izboljšujejo kakovost preživljanja prostega časa mladih v lokalni skupnosti. Mladinski delavki se strinjata, da je potrebno v odnos z mladostnikom vstopati spoštljivo, sproščeno in upoštevati tudi njegove meje, stališča ter mnenja. Vse našete lastnosti ima delovni odnos, pri tem pa ne smemo zanemariti dejstva, da so mladostniki eksperti z izkušnjami. V odgovorih mladinskih delavk se je znašla še beseda opolnomočenje. Delati iz perspektive moči pomeni spodbujati razvoj kompetenc, sposobnosti, virov, hkrati je poleg tega koncept perspektive moči usmerjen tudi v skrb za razvoj varovalnih mehanizmov posameznika. Mladinski center vidim kot prostor, kjer lahko mladostniki ob spodbudi mladinskih delavcev doprinesejo rešitve za boljšo prihodnost mladine tudi v širšem smislu. Marsikdaj njihov glas ni slišan ali upoštevan in naloga mladinskega delavca je tudi zagovorništvo.

Mladinska delavka je v pogovoru izpostavila problem zakonske ureditve oz. umestitve mladinskega dela v naši državi. V Sloveniji se na področju mladinskega dela v zadnjem času ni veliko naredilo ali spremenilo, kljub temu, da se kaže potreba po ureditvi. Prav zato se je leta 2009 odprl projekt Mladinski delavec, ki ureja problematiko izobraževanja za potrebe mladinskega dela. Nasprotno pa se dogaja v tujini: v nekaterih državah imajo urejene sisteme formalnega in neformalnega ali celo obojega pridobivanja znanj za potrebe mladinskega dela. Evropska skupnost je v ta namen pripravila dokument, imenovan Beli papir; nova pobuda za evropsko mladost. Nanaša se na vse specifične mladinske politike, še posebej na mladinsko delo, informiranje mladostnikov in mednarodne izmenjave. Ker je mladinsko delo po definiciji neformalno delo z mladimi, večina mladinskega dela poteka ravno v popoldanskem času oz. v času, ko mladostniki nimajo šolskih obveznosti. Zato je tudi urnik mladinskih delavcev zelo razgiban in težje uskladjiv z družinskimi obveznostmi.

Če izhajam iz svojih izkušenj, si ne predstavljam, kako je delati z mladimi brez ustrezne »teoretične« podlage. Z znanjem, ki sem ga pridobila s študijem socialnega dela in ga preizkusila v praksi, je bilo zame delo z mladimi ustvarjalno, predvsem pa v veselje. Z različnimi spretnostmi sem prišla skupaj z mladostniki do zastavljenega cilja, skupaj z njimi sem rasla in se učila. Predvsem sem spoznala tudi sebe kot osebo in sebe kot mladinsko delavko. Upam, da bom kmalu zopet imela možnost delati z mladimi in za mlade.

6 SKLEPI

- Najpogosteje se mladostniki odločijo za preživljanje prostega časa v Četrtnem mladinskem centru Bežigrad zaradi druženja s prijatelji, ponujene učne pomoči in raznolike ponudbe aktivnosti. Všeč jim je, da imajo v lokalni skupnosti prostor, ki je za njih oz. njihov.
- Aktivnosti za mladostnike morajo izhajati iz potreb mladih.
- Mladostniki menijo, da je mladinsko delo pomoč mladim na njihovi poti odraščanja.
- Mladostniki menijo, da je mladinski delavec nekdo, ki razume njihov svet, se zna z njimi pogovarjat, ni vsiljiv, je spoštljiv in pravičen.
- Mladostniki so eksperti iz izkušenj, mladinski delavci jim morajo dovoliti »biti to, kar so«.
- Odnos med mladinskim delavcem in mladostnikom mora biti po mnenju mladostnikov spoštljiv, prijazen in zaupen.
- Mladinski delavki ocenjujeta, da morata imeti pri svojem delu veliko empatije oz. zmožnost vživljanja v sveta mladih.
- Pomembno je, da mladinski delavec raste skupaj z mladostniki, biti mora pripravljen na nenehno učenje, samoiniciativen, ustvarjalen in motiviran za delo. Imeti mora organizacijske sposobnosti. Pri svojem delu si lahko pomaga z uporabo kontekstov iz socialnega dela in dela z mladimi v dogovornem načinu vodenja.

7 PREDLOGI

Predlogi glede raziskovanja:

- Menim, da bi za moj raziskovalni problem lahko izbrala drug merski instrument oz. bi ga lahko kombinirala z anketami.
- Smiselno bi bilo pridobiti tudi mnenje lokalne skupnosti o mladinskem delu v njihovi četrti.
- Raziskavo bi se lahko razširilo na večjo populacijo. Tako bi lahko vključili tudi mladostnike, ki ne zahajajo v Četrtni mladinski center Bežigrad in poizvedeli o njihovem poznavanju mladinskega dela.
- Raziskavo bi lahko opravila tudi v drugih enotah Javnega zavoda Mladi zmaji oz. v drugih organizacijah, kjer je prisotno mladinsko delo.

Predlogi mladostnikov za njihovi mladinski delavki:

- prebarvati stene mladinskega centra v bolj živahne odtenke;
- več športnih aktivnosti na prostem, v naravi;
- več manjših kotičkov v mladinskem centru;
- pravična razdelitev prostorov za učno pomoč;
- da bi se več vključevale v njihove pogovore, se z njimi ukvarjale in ustvarjale;
- da se odstrani poškodovana oprema in se mladinski center pospravi;
- da se postavi klop pred mladinski center;
- da se ne ponavljajo delavnice oz. so primerno razporejene čez celo leto;
- večkrat si želijo obiskati kino, kopališča, drsališča.

Predlogi za delo z mladimi:

- Mladinskima delavkama predlagam, da pogosteje raziščeta potrebe in želje mladostnikov in temu primerno načrtujeta dejavnosti.
- Mladinskima delavkama predlagam, da vodstvu posredujeta svoje želje glede izobraževanja mladinskih delavcev. Del izobraževanj naj se navezuje na osebno rast.
- Predlagam, da se mladinski delavci bolj povežejo s fakultetami (in obratno) in tako ustvarijo nek dogovor med prakso in teorijo ter se s tem v procesu izobraževanja odgovarja na potrebe v skupnosti.

- Predlagam, da vsak mladinski delavec deluje po etiki in vrednotah socialnega dela, med katere spada spoštovanje razlike in različnosti, ne stigmatizirati, etika udeležnosti, delati iz perspektive moči, uporabnik naj ima možnost samoodločanja, proste izbire, vpliv na svoje življenje, pravico do socialne varnosti in drugo.
- Priporočam, da se organizira več spontanih delavnic, ki potekajo v naravi: sprehod na bližnji hrib ali skozi park, rolanje, kolesarjenje.
- Predlagam, da se v mladinskih centrih poišče posameznike, ki bi bili pripravljeni delovati kot vrstniški svetovalci pri ozaveščanju o tveganjih pri mladih.

Predlogi za stroko socialnega dela:

- Ugotavljam, da bi vsak mladostnik potreboval strokovno voden individualen načrt in izdelavo ocene tveganja, ne le v določenih primerih. Stroka socialnega dela bi to lahko spodbujala in vplivala na šolske ustanove, da to uvedejo v redni šolski program.
- Predlagam, da se v proces izobraževanja socialnih delavk in delavcev vključi več praktičnega dela z mladimi.

8 UPORABLJENA LITERATURA

Amon, V., Grego, A. (2000), *Mladi in prosti čas*: članek.

Braconnier, A. (2001), *Kako razumeti mladostnika: priročnik za starše otrok, starih od 10 do 25 let*. Tržič: Učila.

Brake, M. (1984), *Sociologija mladinske kulture in mladinskih subkultur*. Ljubljana: Krt.

Canals, J. (1995). *Mesto antropologije v teoretskem ozadju socialnega dela*. Socialno delo, letnik 34, številka 2, str. 97 - 107.

Cepin, M. et al. (2012), *Usposabljanje mladinskih voditeljev in delavcev*. Ljubljana: Salve.

Čačinovič Vogrinčič, G. et al. (2005), *Vzpostavljanje delovnega odnosa in osebnega stila*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Čačinovič Vogrinčič, G. (2008), *Soustvarjanje v šoli: Učenje kot pogovor*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Čačinovič Vogrinčič, G. (2002), Koncept delovnega odnosa v socialnem delu. *Socialno delo*, 41, 2: 91–96.

Černigoj Sadar, N. (1991), *Moški in ženske v prostem času: socialne in psihološke dimenzije načinov preživljanja prostega časa*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.

Černigoj Sadar, N. (1996), *Prosti čas*. Članek

Derganc, S. (2004), *Prosti čas mladih*. Ljubljana: Salve: Društvo mladinski ceh.

Ferjančič, P. et al. (2008), *Odtisi mladih: program Mladi v akciji v letu 2007*. Ljubljana: Movit NA Mladina.

Grebenc, V., Kvaternik, I., Šabić, A. (2008). *Varna vožnja: obvladovanje tveganj in nevarnih življenjskih slogov v prometu*. V Ljubljani: Fakulteta za socialno delo

Gril, A. (2006), *Prosti čas mladih v Ljubljani*. Ljubljana: Pedagoški inštitut.

Hendry, L. B. et al. (1993), *Young people's leisure and lifestyles*. London.

Hočevar, F., Mesec, B., (1981), *Prosti čas*. Ljubljana: Zveza kulturnih organizacij Slovenije.

Kristančič, A. et al. (2007), *Svoboda izbire – moj prosti čas*. Ljubljana: AA Inserco, svetovalna družba.

Kuhar, M. (2007), *Prosti čas mladih v 21. stoletju*. *Socialna pedagogika*, 11, 4: 453–471.

- Kuhar, M., Leskošek, V. (2008), *Mladinsko delo na lokalni ravni. Socialna pedagogika*, 12, 4: 325–343.
- Kuhar, M. (2009), *Prehodi mladih v odraslost*. Maribor: IRDO.
- Lepičnik-Vodopivec, J. (2007). *Kako starši doživljajo vzgojo v družini : vzgojni stili v družini danes*. Članek.
- Lešnik, R. (1987), *K temeljem pedagogike in didaktike prostega časa*. Maribor: Pedagoška fakulteta.
- Lisec, M. et al. (2000), *Dom med resničnostjo in prispodobo: mladi, ulica, prihodnost*: mednarodni seminar: zbornik predavanj. Ljubljana: Salve.
- Mesec, B. (2006). *Očarani z močjo*. Socialno delo, letnik 45, številka 3/5, str. 235-247.
- Mesec, B. (2007), *Metodologija raziskovanja v socialnem delu 2*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
- Miheljak, V., Ule, M. (1995), *Prihodnost mladine*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, Urad Republike Slovenije za mladino.
- Milošević Arnold, V., Poštrak, M. (2003), *Uvod v socialno delo*. Ljubljana: Študentska založba.
- Mrgole, A. (2003), *Kam z mularijo?: Načela kakovosti neformalnega dela z mladimi*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, Urad Republike Slovenije za mladino; Maribor: Aristej.
- Peček Čuk, M., Lesar, I. (2009), *Moč vzgoje – sodobna vprašanja teorije vzgoje*. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije.
- Poljšak Škraban, O. (2004), *Obdobje adolescence in razvoj identitete*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Poštrak, M. (1994), *Kje so subkulture danes?*. Socialno delo, 33: 35–38.
- Poštrak, M. et al. (2011), *Zapisovati socialno delo*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Prgić, J. (2010), *Šolska in vrstniška mediacija*. Ljubljana: Svetovalno-izobraževalni center MI.
- Tomc, G. et al. (1999), *Urbana plemena: subkulture v Sloveniji v devetdesetih*. Ljubljana: ŠOU.
- Ule, M. (2002), Spremembe odraščanja v sodobnih družbah tveganj. *Socialna pedagogika*, 6, 3: 221–223.
- Ule, M., Kuhar, M. (2011), *Mladi, družina, starševstvo*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Ule, M. (2008), *Za vedno mladi?: Socialna psihologija odraščanja*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Ule, M. et al. (2000), *Socialna ranljivost mladih*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, Urad Republike Slovenije za mladino; Maribor: Aristej.

Ule, M. et al. (1996), *Mladina v devetdesetih: analiza stanja v Sloveniji*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče: Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, Urad Republike Slovenije za mladino; Ljubljana: Ja grafika.

ELEKTRONSKI VIRI:

www.mladinski-delavec.si (23.02.2016)

<http://www.cpi.si/> (28.02.2016)

<http://www.delo.si/assets/media/other/20110131/Koncno%20porocilo.pdf> (01.03.2016)

http://www.ursm.gov.si/si/delovna_podrocja/mladinsko_delo/ (15.03.2016)

<http://www.mladinski-delavec.si/> (17.03.2016)

http://www.ursm.gov.si/si/delovna_podrocja/mladinske_organizacije/ (02.04.2016)

9 PRILOGE

9.1 ZAPIS POGOVORA Z MLADOSTNIKI

DISKUSIJA 1

Ker je zabaven prostor, ker so tukaj dojenčki včasih, zaradi prijateljev, ker so delavnice in aktivnosti in včasih nagrade. To je dober da so delavnice, čeprav ene so kr ene, druge so pa dobre. Meni so všeč tiste z igrami družabnimi. Všeč nam prostor, da imamo računalnik, pa blazine pa dovolj materiala za ustvarjat. Jaz sem pridem sam če gre on tud sem. Jaz pridem sem igrce igrat. Meni so všeč te delavnice, ko si lahko kaj naredimo in odnesemo domov. Včasih mi tudi kdo pomaga nalogo nardit. Ker se mi ne da bit doma, ko mi starši težijo. Men je všeč zdaj ko je nov mladinc, ker je lep zdaj. Lahko bi se stoli zamenjali, pa stene bi lahko bile bolj pisane. Včasih zmanjka kotičkov, ki ga bi imel sam zase. A sem jaz edini tuki, ki mi vse všeč? Jooj kavč bi lahko imeli pa TV.

Jaz mislim da je to pomoč mladim. Pa te dobrodelne akcije za mlade. Jaz mislim da to, da mlade usmerjajo kaj je prav in kaj ne na prijazen način, stoji ob strani mladim. Da razume mlade. Ja to je full pomemben, da nas razume, da je na naši strani. Pa če se kdo ne more kaj odločit, ga zna usmerit pa mu pomagat pri odločitvi. Da stoji ob strani in razume mlade.

Jaz. Sej ne hecam se, nisem dost star. Tisti, ki imajo radi otroke in mladostnike, ki so potrpežljivi, ki se znajo sporazumevat z mladimi, ki razumevajo mlade, ki so sami bili že v tej starosti. Ja morjo nas razumet pa upoštevati. Ne smejo bit prestrogi, ker potem nočmo več hodit sem. Pa če ga prosimo za pomoč nam pomaga. Pa da niso prestari in gredo korak z mladimi. Pa da ne govorijo kr neki. Sam vseen da so primerni, ne spustijo glih enega pedofila med nas. Pa da niso čist prestari.

Da so pravični do drugih, da nista sam na strani mlajših ali starejših. Upoštevata kakšne naše predloge, da ne skoz ene in iste ampak da nardita kdaj tudi kaj drugače, pa da tudi kdaj dobijo besedo tisti, ki jo ponavadi ne. Skrbijo za prostor. Sprejemajo in uresničujejo predloge. Nam pomagata nardit nalogo pa seminarske, pa se z nami učita.. Pospravijo za nami včasih al pa nam kaj skuhamo. Ja z nami se tud igrata, predvsem pa se velik pogovorjata.

Da sta prijazni, sproščeni, vedno pripravljeni pomagat. Vsak je dobrodošel v centru in ga tudi pozdravita. Men je všeč, ker MD1 res opazi kdaj sem slabe volje pa mi reče, da se lahko z njo pogovorim če želim. Ne pa sili v mene. Lahko bi ločile mladostnike na starost, na primer do 13 let so takrat v centru, od 13 let pa do takrat v centru. Js pogrešam da ni več dnevov za punce. Mi je bilo všeč ko smo si lahk nohte lakirale pa frizure delale tak kot je na Youtubu. Ampak mi nismo nikol imel svojega dneva, pa bi ga tud lahk imel in bi na primer tisti dan igrce igral na računalniku. Al pa fuzbal. Js imam full rada ko mi MD1 naredi čaj. Preveč sta na računalniku pa mailih. Ja zadnje čase al sta na računalniku ali pa se s kom

učita. Full je te učne pomoči in pol ni več placa za nas. Pa dober če je lep vreme že gremo ven ampak včasih bi pa tud sam sedel v gugalnici pa nč delal. Pa ne moreš ker se non stop nekdo tam uči. Lahko bi razdelil od kdaj do kdaj je za starejše in od kdaj do kdaj je za mlajše ali pa da bi bil kakšen dan sam za starejše. Pa da se ne učijo vedno eni in isti v prostorih za učenje.

Se sporazumevat z mladostniki. Poznat more šolske predmete, da nam lahko pomaga pri nalogah oz vsaj ve kaj se nam dogaja v šoli. More imet neko veselje, da dela z mladostniki. Pa potrpežljiv more bit. Jaz mislim, da nas more razumet. To že cel dan ponavljam. Pa ne sme bit vzišen al kak bi reku strog sam zato, ker je odrasel. More bit tak nasmejan, tak kot si ti. Pa v nič nas ne sme silit, lahk nas povabi h kakšni delavnici, sam pol se mormo sami odločit če bomo šli al ne.

Peljati se brez rok na kolesu. To me noče noben naučit. Rigat. Nič. Jaz že vse znam, pa sej se v šoli učimo, ne rabmo se še tuki. Več aktivnosti v naravi: vsak pride s svojimi rolarji/kolesi in se gre nekam ali pa pohod. Ja to bi tud js šel potem zraven. Več delavnic zunaj mladinskega centra. Pa full so omejil starost za udeležbo kakšnih aktivnosti in pol ne moreš nikamor it. Preveč je istih delavnic pa vse so notr. Mogoče, da se delavnice prilagodijo glede na vreme ali letne čase, ker poleti je fajn it na bazene, pozim pa lahk kaj kuhamo.

Prijateljski odnosi, kjer se lahko res pogovarjaš z njima o čimerkoli, no skoraj. Ja more bit prijazen do nas. Ne sme bit vsiljiv. Pa prestrog tud ne. Če ga nekaj prosimo, je fajn da to upošteva, pa da ne pove vsem naokoli. Js lahk rečem, da sta mi MD1 in MD2 kot prijatelji, ker jima res zaupam. V glavnem ne smeta bit take kot učitelce, ne take kot naši tastari, glih neki vmes. Pa pravični morta bit. Ja do vseh enaki.

MD1: smešna, lepa, prijazna, zabavna, veliko ve, rada pomaga, vedno nam kaj skuha

MD2: ona se skoz smeji, prijazna, ona si večkrat cajt vzame pa se z nami kaj poigra al pa tud na delavnicah je zraven nas. Men je MD2 tak sonček.

DISKUSIJA 2

Ker imamo čas. ker so tukaj moji prijatelji, ker bi bil drugače sam doma. Ker se moram učiti in rabim pomoč. Men je bolj zabavno delat nalogo tukaj. Ker se igramo igre, včasih delavnice in so zanimive nagrade. Ker je lep prostor, všeč so mi te blazine. Pa da noben ne teži, da morem kaj narditi. Lahk sem na računalniku. Gugamo se lahko, pa ustvarjamo. Pa lahk jemo ali pa si kaj skuhamo za jest. Lahk se tukaj pogovarjamo res o čemer koli. Pa tuki ni nobenga starša al pa učitelce. Tuki se lahk skupi zberemo pa kaj počnemo al se sam pogovarjamo. Jaz rad pridem sem kr tko mal, da vidim kaj se dogaja pa da kako rečem s kom. Včasih se zmenimo, da se dobimo tuki pa gremo pol na igrišče.

Da delaš z mladimi in ne s starimi. Ja da se ukvarjaš z njimi, jih poslušaj, se pogovarjaš z njimi. Da pomagaš mladim, ko imajo problem pa jim svetuješ. Pa da se pogovarjaš z njimi in da pripraviš kakšne aktivnosti za mlade, delavnice, lov za zakladom. Da delaš tisto kar ti mladostnik reče, da bi rad počel. Mogoče da se družiš z nami, kljub temu, da je starejši pa nas tko mal pazi. Pomaga da naredimo šolo, pa nam svetuje kako se naj s starši o čem pogovorimo.

Nekdo, ki se zna sporazumevat z mladimi, pa razume mlade, pa jim ne teži za vsako malenkost, pa pomaga pri domačih nalogah. Ne sme bit preveč star. More bit razumevajoč pa včasih potrpežljiv. Vedno pripravljen kaj početi, se igrati. Js mislim da more tud nekaj spoštovati mlade, pa jim kdaj povedati kaj je prav pa kaj narobe. Koga kdaj tud ven vržiti iz mladince če je žaljiv. Včasih more tud kaj preslišati, ko se kdo grdo pogovarja. Tisti, ki nas razume in poslušajo.

Da vsak dan odklenejo vrata od mladinskega centra in odtipkajo kodo. Pa da organizirajo delavnice, aktivnosti oz vse kar bi mi radi počeli. Da nam pomagajo narediti naloge, pa seminarske, pa včasih popraviti ocene. More nas poslušati, se igrati z nami, pa nam pomaga, kadar potrebujemo pomoč. Jaz mislim, da more tud poskrbet da ne pride do kakšnih pretepev, da še prav kaj prekine spor. To pomeni tud da nas more imeti skozi na očeh.

Da sta zabavni, da ne težita preveč, sam včasih sta preveč strogi. Pa vedno prednost dajeta tistim, ki kaj rabijo za šolo pa to, potem mormo pa mi iti v drug prostor. Da sta prijazni, z njima se lahko pogovarjaš res skor vse, pa full sta razumevajoči. MD1 te zna dober potolažiti, umiriti. Včasih bi lahko manj bili zahtevni pa boljše organizirale prostore za učno pomoč, pa več se ukvarjale z nami. Pa včasih sta sitne ker smo kao preglasni pa mormo iti potem ven. Meni sta obe všeči, ker sta obe prijazni, znata se tud kaj pohecat ali pa nam kaj ušpičiti. Pa nista taki toži babi. Včasih sta preveč strogi. pa včasih mormo bit čisti, včasih se pa lahko deremo, pa nič ne rečeta. Lahko bi preuredile mladince v več manjših prostorov. Več časa bi mogle bit prav z nami pa se sam pogovarjati. Lahko bi kak film si pogledal skupaj. Meni se zdi, da zadnje čase je tukaj tko kot v šoli, ker je vedno sama učna pomoč.

Občutek za ljudi, potrpežljivost, dober animator, da zna poslušati ljudi, razumevajoč. Mora znati komunicirati z mladimi, pa kaj skuhati. Znat more mlade spodbujati ampak ne preganjati ali pa težiti. Pa vedeti more tud kaj matematike pa geografije. Angleščina more znati. More bit zabavna, sproščena. Pa full je dober ko se kdaj pohecata. Ali pa nam kakšno stvar zrihtata, ko smo ju prosili. Meni se zdi, da more imeti rad to delo, rad more delati z mladimi.

Nič. Sej zato so zunajšolske aktivnosti, pa sej hodmo na treninge za stvari, ki jih radi počnemo. Pa itak so tukaj skozi neke aktivnosti pa se lahko tam kaj naučiš če hočeš. Sej že vse znamo. Ne rabimo še enga učitelja. Da bi znala lepše risati, ker full grdo rišem.

Tako kot starejši brat pa sestra, vseeno neka distanca ampak zaupanje. Prijateljski odnos ampak sej to imata. Pa spoštljiv odnos. Men je vseč če rečem, da to ne sme noben zvedet, da potem res ne. Ja da jima lahk zaupamo, pa ne bodo nas nobenmu zatožle zarad nekih stvari al pa kaznovale. Če pa nas že kaznujeta, vedno vprašata kako si predstavljamo, da bi to popravli. Pa razumet more nas, pa nas podpirat, pa tud komunicirat z nami na naš način.

MD1: Prijazna, ljubezniva, sočutna, razumevajoča, zabavna. Včasih sitna. Lepa. Pripravljena na vse.

MD2: je enaka kot MD1, mal bolj zabavna, nasmejana.

9.2 ZAPIS INTERVJUJA

INTERVJU 1

Po moje so najpogostejši vzroki, da mladi prihajajo v ČMC zaradi družbe, potem zaradi pestrega dogajanja, ker imajo veliko aktivnosti na razpolago, veliko materialov za ustvarjanje ter tudi midve, ki tukaj delava, saj se velikokrat pridejo recimo sami in se jim je fajn pogovarjat in ker rabijo nek prostor za sebe.

Mladinsko delo je delo za in z mladimi. Vse kar mlade podpira, z njimi soustvarjaš, pomagaš na poti odraščanja, pomagaš da so aktivni.

Najbolj pomembno je, da zna mladinski delavec vzpostaviti stik z mladimi, da se zna vživeti v njihov svet, da ga razumeš kaj se dogaja. Z njimi vzpostaviš enakopraven odnos, ki je spoštljiv in se počutijo varno. Za mladinskega delavca moreš biti multipraktik, vse moraš po malem obvladat, bit fleksibilen.

Na prvem mestu je vzpostavljanje stika z mladostniki v centru, z lokalno skupnostjo (šole, druge organizacije, CSD, četrtna skupnost). Vodenje in koordiniranje mladinskega centra: skrbeti za dogajanje, program za vsak dan, da imaš pregled nad ČMCjem, sama skrb zanj.

Empatija, vživljanje, fleksibilnost, poznavanje svojih lastnih motivov za delo, zgodovine, znaš biti v stiku sam s sabo, ustvarjalnost, kreativnost, sproščenost, potrpljenje.

Najprej kot prostovoljka, potem pa s študiji nadgradila izkušnje v praksi.

Kar manjka v mladinskem sektorju je razumevanje ali pa poznavanja nekih značilnosti razvoja otroka in mladostnika, poznavanje dejavnikov, ki vplivajo nanj. Fajn je da prepoznaš ozadje mladostnika, da ga znaš podpret, opolnomočit, da greš lahko skupaj z mladostnikov naprej.

Sproščena, počutim se mladostno in tudi pri vzpostavitvi sem sproščena, igriva, nekak začutim mladostnikovo mejo. Najbolj pomembno se mi zdi da vzpostavim enakopraven odnos, da začutijo, da

lahko tudi oni meni stvari povejo, da tud js rastem skupaj z njimi, da nisem neka avtoriteta, ki jo samoumevna da jo spoštujejo ali pa zato ker sem starejša. Izhajam iz tega, da tako kot js njih spoštujem, tudi oni mene in to vedo in da imajo možnost povedat, če naredim kaj narobe, komu krivica.

Multipraktik v širokem smislu, v samem odnosu z mladostniki pa podporni steber, varni pristan, varna baza.

INTERVJU 2

Po moje so najpogostejši vzroki, da mladi prihajajo v ČMC zaradi družbe, potem zaradi pestrega dogajanja, ker imajo veliko aktivnosti na razpolago, veliko materialov za ustvarjanje ter tudi midve, ki tukaj delava, saj se velikokrat pridejo recimo sami in se jim je fajn pogovarjat in ker rabijo nek prostor za sebe.

Mladinsko delo je delo za in z mladimi. Vse kar mlade podpira, z njimi soustvarjaš, pomagaš na poti odraščanja, pomagaš da so aktivni.

Najbolj pomembno je, da zna mladinski delavec vzpostaviti stik z mladimi, da se zna vživeti v njihov svet, da ga razumeš kaj se dogaja. Z njimi vzpostaviš enakopraven odnos, ki je spoštljiv in se počutijo varno. Za mladinskega delavca moreš biti multipraktik, vse moraš po malem obvladat, bit fleksibilen.

Na prvem mestu je vzpostavljanje stika z mladostniki v centru, z lokalno skupnostjo (šole, druge organizacije, CSD, četrtna skupnost). Vodenje in koordiniranje mladinskega centra: skrbeti za dogajanje, program za vsak dan, da imaš pregled nad ČMCjem, sama skrb zanj.

Empatija, vživljanje, fleksibilnost, poznavanje svojih lastnih motivov za delo, zgodovine, znaš biti v stiku sam s sabo, ustvarjalnost, kreativnost, sproščenost, potrpljenje.

Najprej kot prostovoljka, potem pa s študiji nadgradila izkušnje v praksi.

Kar manjka v mladinskem sektorju je razumevanje ali pa poznavanja nekih značilnosti razvoja otroka in mladostnika, poznavanje dejavnikov, ki vplivajo nanj. Fajn je da prepoznaš ozadje mladostnika, da ga znaš podpret, opolnomočiti, da greš lahko skupaj z mladostnikov naprej.

Sproščena, počutim se mladostno in tudi pri vzpostavitvi sem sproščena, igriva, nekak začutim mladostnikovo mejo. Najbolj pomembno se mi zdi da vzpostavim enakopraven odnos, da začutijo, da lahko tudi oni meni stvari povejo, da tud js rastem skupaj z njimi, da nisem neka avtoriteta, ki jo samoumevna da jo spoštujejo ali pa zato ker sem starejša. Izhajam iz tega, da tako kot js njih spoštujem, tudi oni mene in to vedo in da imajo možnost povedat, če naredim kaj narobe, komu krivica.

Multipraktik v širokem smislu, v samem odnosu z mladostniki pa podporni steber, varni pristan, varna baza.

9.3 PRIKAZ KODIRANJA

ŠTEVILKA IZJAVE DISKUSIJE (A in B)/INTERVJUJA (C in D)	IZSEK IZ INTERVJUJA	KODA 1	KODA 2 (dejavnik/vzrok)
A1	Ker je zabaven prostor, ker so tukaj dojenčki včasih	Zabava, prostor	Varen prostor
A2	zaradi prijateljev	Druženje	Vrstniki
A3	To je dober da so delavnice, čeprav ene so kr ene, druge so pa dobre.	Aktivnost	Neformalno učenje
A4	Všeč nam prostor,	Prostor	Varen prostor
A5	da imamo računalnik pa blazine pa dovolj materiala za ustvarjat.	Aktivnost	Tehnologija
A6	Jaz sem pridem sam če gre on tud sem	Druženje	Vrstniki
A7	Jaz pridem sem igrce igrat	Aktivnost	Tehnologija
A8	Meni so všeč te delavnice, ko si lahko kaj naredimo in odnesemo domov.	Aktivnost	Neformalno učenje
A9	Včasih mi tudi kdo pomaga nalogo nardit. Ker se mi ne da bit doma, ko mi starši težijo.	Druženje, pomoč pri učenju	Vrstniki, šola
A10	Men je všeč zdaj ko je nov mladinc, ker je lep zdaj.	Prostor	Varen prostor
B1	Ker imamo čas	Druženje	Vrstniki
B2	ker so tukaj moji prijatelji, ker bi bil drugače sam doma.	Druženje	Vrstniki, družina
B3	Ker se moram učit in rabim pomoč	Pomoč pri učenju	Šola
B4	Ker se igramo igre, včasih delavnice in so zanimive nagrade.	Aktivnost	Neformalno učenje
B5	Ker je lep prostor, všeč so mi te blazine.	Prostor	Varen prostor
B6	Lahk sem na računalniku.	Aktivnost	Tehnologija
B7	Pa lahk jemo ali pa si kaj skuhamo za jest.	Aktivnost	Tehnologija
B8	Lahk se tukaj pogovarjamo res o čemer koli.	Druženje	Vrstniki
B9	Pa tuki ni nobenga starša al pa učitlce	Druženje	Družina, šola, vrstniki
B10	Tuki se lahk skupi zberemo pa kaj počnemo al se sam pogovarjamo. Jaz rad pridem sem kr tko mal, da vidim kaj se dogaja pa da kako rečem s kom.	Druženje	Vrstniki
B11	Včasih se zmenimo, da se dobimo tuki pa gremo pol na igrišče.	druženje	Vrstniki
C1	Po moje so najpogostejši vzroki, da mladi prihajajo v ČMC zaradi družbe	Druženje	Vrstniki
C2	potem zaradi pestrega dogajanja, ker imajo veliko	Aktivnost	Neformalno učenje

	aktivnosti na razpolago, veliko materialov za ustvarjanje		
C3	ter tudi midve, ki tukaj delava, saj se velikokrat pridejo recimo sami in se jim je fajn pogovarjat	Druženje	Vrstniki
C4	in ker rabijo nek prostor za sebe.	Prostor	Varen prostor
D1	Deloma zaradi družbe	Druženje	Vrstniki
D2	ali so prepuščeni, ker staršev ni doma	Druženje	Vrstniki, družina
D3	nimajo strukturiranega prostega časa	Aktivnost	Neformalno učenje
D4	Pa tudi ker je tu fizični prostor, kjer se lahko družijo nekaj počnejo, igrajo.	Prostor, druženje	Vrstniki, neformalno učenje
D5	Pa tudi si poiščejo pomoč, na primer pri učenju oz izmenjujejo izkušnje	Pomoč pri učenju	Šola

MLADINSKO DELO

A11	Jaz mislim da je to pomoč mladim.	Pomoč mladim
A12	Pa te dobrodelne akcije za mlade. To ko zbiramo star papir, cunje, pa šolske stvari, zamaške za kakšnega mladostnika.	Pomoč mladim
A13	Jaz mislim da to, da mlade usmerjajo kaj je prav in kaj ne na prijazen način, stoji ob strani mladim.	Svetovanje
A14	Da razume mlade. Ja to je full pomemben, da nas razume, da je na naši strani.	Razumevanje mladih
A15	Pa če se kdo ne more kaj odločit, ga zna usmerit pa mu pomagat pri odločitvi.	svetovanje
A16	Da stoji ob strani in razume mlade.	Razumevanje mladih
B13	Ja da se ukvarjaš z njimi, jih poslušaj, se pogovarjaš z njimi	Razumevanje mladih, aktivnosti za mlade
B14	Da pomagaš mladim, ko imajo problem pa jim svetuješ.	svetovanje
B15	da se pogovarjaš z njimi in da pripraviš kakšne aktivnosti za mlade, delavnice, lov za zakladom	Aktivnosti za mlade
B16	da delaš tisto kar ti mladostnik reče, da bi rad počel – B16.	Aktivnosti za mlade
B17	Mogoče da se družiš z nami, kljub temu, da je starejši pa nas tko mal pazi.	Druženje
B18	Pomaga da naredimo šolo, pa nam svetuje kako se naj s starši o čem pogovorimo.	Pomoč mladim
C5	Mladinsko delo je delo za in z mladimi.	Strokovno delo z mladimi
C6	Vse kar mlade podpira, z njimi soustvarjaš, pomagaš na poti odraščanja, pomagaš da so aktivni.	Strokovno delo z mladimi
D6	Mladinsko je strokovno delo z mladimi, nisi sam animator	Strokovno delo z mladimi
D7	Opolnomočenje in podporo mladim tam kjer jo potrebujejo vsak specifično zase	Strokovno delo z mladimi

D8	Usmerjaš njihove interese, podpiraš njegova močna področja, pomagaš razvijati.	Strokovno delo z mladimi
----	--	--------------------------

MLADINSKI DELAVEC

ŠTEVILKA IZJAVE DISKUSIJE/INTERVJUJA	IZSEK IZ INTERVJUJA	KODA
A17	Tisti, ki imajo radi otroke in mladostnike, ki so potrpežljivi, ki se znajo sporazumevat z mladimi, ki razumevajo mlade, ki so sami bili že v tej starosti.	Vzpostavlja stik z mladimi
A18	Ja morjo nas razumet pa upoštevati.	Vzpostavlja stik z mladimi
A19	Ne smejo bit prestrogi, ker potem nočmo več hodit sem.	Vzpostavlja stik z mladimi
A20	Pa če ga prosimo za pomoč nam pomaga. Pa da niso prestari in gredo korak z mladimi.	Odnos z mladimi
A21	Sam vseen da so primerni, ne spustijo gluh enega pedofila med nas.	Odnos z mladimi
A22	Jaz. Sej ne hecam se, nisem dost star. Pa da niso čist prestari.	Odnos z mladimi
B19	Nekdo, ki se zna sporazumevat z mladimi, pa razume mlade, pa jim ne teži za vsako malenkost, pa pomaga pri domačih nalogah.	Vzpostavlja stik z mladimi
B20	Ne sme bit preveč star.	Odnos z mladimi
B21	More bit razumevajoč pa včasih potrpežljiv.	Vzpostavlja stik z mladimi
B22	Vedno pripravljen kaj počet, se igrati.	Podpira mlade
B23	Js mislim da more tud nekaj spoštovat mlade, pa jim kdaj povedat kaj je prav pa kaj narobe. Koga kdaj tud ven vržiti iz mladince če je žaljiv.	Varno okolje
B24	Včasih more tud kaj preslišati, ko se kdo grdo pogovarja. Tisti, ki nas razume in posluša.	Podpira mlade
C7	Najbolj pomembno je, da zna mladinski delavec vzpostaviti stik z mladimi, da se zna vživeti v njihov svet, da ga razumeš kaj se dogaja	Vzpostavlja stik z mladimi
C8	Z njimi vzpostaviš enakopraven odnos, ki je spoštljiv in se počuti varno.	Odnos z mladimi
C9	Za mladinskega delavca moreš biti multipraktik, vse moraš po malem obvladati, bit fleksibilen.	Osebnostno razvija
D9	Naklonjenost do mladih v smislu, da rad delaš z mladostniki, empatija, spoštovanje, odgovornost, nisi na istem nivoju ampak vseeno dostopno, fleksibilnost, organizacijske spretnosti.	Odnos z mladimi Podpira mlade Uresničuje poslanstvo organizacije
D10	Počutim se kot deklica za vse, skrbim za prostor in za organizacijo aktivnosti.	Varno okolje Uresničuje poslanstvo organizacije

NALOGE MLADINSKEGA DELAVCA

ŠTEVILKA IZJAVE DISKUSIJE/INTERVJUJA	IZSEK IZ INTERVJUJA	KODA
A23	Da so pravični do drugih, da nista sam na strani mlajših ali starejših.	Enakopraven odnos do vseh
A24	Upoštevata kakšne naše predloge, da ne skoz ene in iste ampak da nardita kdaj tudi kaj drugače	Pomaga pri razvijanju posameznikove sposobnosti
A25	pa da tudi kdaj dobijo besedo tisti, ki jo ponavadi ne	Vključevanje mladih v družbo
A26	Skrbijo za prostor	Skrb za prostor, organizacijo
A27	Sprejemajo in uresničujejo predloge	Pomaga pri razvijanju posameznikove sposobnosti
A28	Nam pomagata nardit nalogo pa seminarske, pa se z nami učit.	pomagajo mladim razvijati njihove sposobnosti
A29	Pospravijo za nami včasih al pa nam kaj skuhajo.	nudi izkušnje na življenjsko pomembnih področjih.
A30	Ja z nami se tud igrata, predvsem pa se velik pogovorjata	znati mlade motivirati
B25	Da vsak dan odklenejo vrata od mladinskega centra in odtipkajo kodo.	Skrb za prostor, organizacijo
B26	Pa da organizirata delavnice, aktivnosti oz vse kar bi mi radi počeli	strokovnjak za organiziranje, izvedbo in vrednotenje (evalvacijo) dejavnosti mladih
B27	Da nam pomagajo nardit naloge, pa seminarske, pa včasih popraviti ocene.	pomagajo mladim razvijati njihove sposobnosti
B28	More nas poslušat, se igrat z nami, pa nam pomaga, kadar potrebujemo pomoč.	pomagajo mladim razvijati njihove sposobnosti
B29	Jaz mislim, da more tud poskrbet da ne pride do kakšnih pretefov, da še prav kaj prekine spor. To pomeni tud da nas more imet skoz na očeh.	Skrb za varnost
C10	Na prvem mestu je vzpostavljanje stika z mladostniki v centru	Vzpostavlja stik z mladimi
C11	z lokalno skupnostjo (šole, druge organizacije, CSD, četrtina skupnost).	skrbi tudi za razvoj institucij
C12	Vodenje in koordiniranje mladinskega centra: skrbeti za dogajanje, program za vsak dan, da imaš pregled nad ČMCjem, sama skrb zanj.	vodi in upravlja organizacijo
D11	Zajem vse od projektna dela, do načrtovanja, usmerjanja.	načrtuje programe, posamezne projekte, jih implementira, vodi in nadzira ostalo osebje, vodi in upravlja organizacijo, sodeluje z drugimi strokovnjaki, starši, mladimi in skupinami v skupnosti.

SPRETNOSTI IN VEŠČINE MLADINSKEGA DELAVCA

ŠTEVILKA IZJAVE DISKUSIJE/INTERVJUJA	IZSEK IZ INTERVJUJA	KODA
A31	Da sta prijazni, sproščeni,	Odnos z mladimi

A32	vedno pripravljeni pomagat	Podpira mlade
A33	Vsak je dobrodošel v centru in ga tudi pozdravita	Vzpostavlja stik z mladimi
A34	Men je všeč, ker MD1 res opazi kdaj sem slabe volje pa mi reče, da se lahko z njo pogovorim če želim. Ne pa sili v mene.	Podpira mlade
A35	Preveč sta na računalniku pa mailih.	-odnos z mladimi
A36	Se sporazumevat z mladostniki	Odnos z mladimi
A37	Poznat more šolske predmete, da nam lahko pomaga pri nalogah oz vsaj ve kaj se nam dogaja v šoli.	Podpira mlade
A38	More imet neko veselje, da dela z mladostniki	Odnos z mladimi
A39	Pa potrpežljiv more bit.	Odnos z mladimi
A40	Jaz mislim, da nas more razumet	Vzpostavlja stik z mladimi
A41	Pa ne sme bit vzišen al kak bi reku strog sam zato, ker je odrasel.	Odnos z mladimi
A42	More bit tak nasmejan	Odnos z mladimi
A43	Pa v nič nas ne sme silit, lahk nas povabi h kakšni delavnici, sam pol se mormo sami odločit če bomo šli al ne.	Podpira mlade
B30	Da sta zabavni,	Odnos z mladimi
B31	da ne težita preveč, sam včasih sta preveč strogi.	Odnos z mladimi
B32	Pa vedno prednost dajeta tistim, ki kaj rabjo za šolo	Podpira mlade
B33	Da sta prijazni,	Odnos z mladimi
B34	MD1 te zna dober potolažit, umirit	Odnos z mladimi
B35	bolše organizirale prostore za učno pomoč, pa več se ukvarjale z nami.	Varno okolje
B36	Men sta obe všeč, ker sta obe prijazni, znata se tud kaj pohecata al pa nam kaj ušpičit.	Vzpostavlja stik z mladimi
B37	Včasih sta preveč strogi	Odnos z mladimi
B38	Občutek za ljudi, potrpežljivost, dober animator, da zna poslušat ljudi, razumevajoč.	Odnos z mladimi
B39	Mora znat komunicirat z mladimi	Vzpostavlja stik z mladimi
B40	Znat more mlade spodbujat ampak ne preganjat al pa težit	Podpira mlade
B41	Pa vedet more tud kaj matematike pa geografije	Podpira mlade
B42	Anglešk more znat	Podpira mlade
B43	More bit zabavna, sproščena	Odnos z mladimi
B44	Pa full je dober ko se kdaj pohecata	Odnos z mladimi
B45	Al pa nam kakšno stvar zrihtata, ko smo ju prosl	Podpira mlade
B46	Men se zdi, da more imet rad to delo, rad more delat z mladimi.	Vzpostavlja stik z mladimi
C13	Empatija, vživljanje	Vzpostavlja stik z mladimi
C14	fleksibilnost,	Vzpostavlja stik z mladimi
C15	poznavanje svojih lastnih motivov za delo, zgodovine	Osebnostno razvija
C16	znaš biti v stiku sam s sabo	Osebnostno razvija
C17	ustvarjalnost, kreativnost,	Osebnostno razvija
C18	-Kar manjka v mladinskem sektorju je razumevanje ali pa poznavanja nekih značilnosti razvoja otroka in	Strokovno izpolnjevanje (primanjkljaj)

	mladostnika, poznavanje dejavnikov, ki vplivajo nanj. Fajn je da prepoznaš ozadje mladostnika, da ga znaš podpret, opolnomočiti, da greš lahko skupaj z mladostnikov naprej.	
D12	Naklonjenost do mladih v smislu, da rad delaš z mladostniki	Vzpostavlja stik z mladimi
D13	empatija	Vzpostavlja stik z mladimi
D14	spoštovanje	Odnos z mladimi
D15	odgovornost,	Odnos z mladimi
D16	nisi na istem nivoju ampak vseeno dostopno	Odnos z mladimi
D17	fleksibilnost, organizacijske spretnosti	Uresničuje poslanstvo organizacije
D18	-Neorganiziranost v smislu zakonske podlage mladinskega dela.	Prispeva k trajnemu delovanju organizacije (primanjkljaj)
D19	-Z leti ti rahlo upada energija oz postaviš kdaj tudi sebe pred službo,	Osebnostno razvija (primanjkljaj)
D20	-urnik dela	Prispeva k trajnemu delovanju organizacije (primanjkljaj)

ŽELENA ZNANJA MLADOSTNIKOV

ŠTEVILKA IZJAVE DISKUSIJE/INTERVJUJA	IZSEK IZ INTERVJUJA	KODA
A44	Peljati se brez rok na kolesu. To me noče noben naučit.	Spretnost
A45	Rigat	Spretnost
A46	Nič. Jaz že vse znam, pa sej se v šoli učimo, ne rabmo se še tuki.	
B47	Nič. Sej zato so zunajšolske aktivnosti, pa sej hodmo na treninge za stvari, ki jih radi počnemo	
B48	Pa itak so tuki skoz neke aktivnosti pa se lahk tam kaj naučiš če hočeš.	Neformalno učenje
B49	Sej že vse znamo	
B50	Ne rabmo še enga učitla	
B51	Da bi znala lepše risat, ker full grdo rišem.	Spretnost

PRIDOBLENA ZNANJA MLADINSKIH DELAVK

ŠTEVILKA IZJAVE DISKUSIJE/INTERVJUJA	IZSEK IZ INTERVJUJA	KODA
C19	Najprej kot prostovoljka	Prostovoljno delo
C20	potem pa s študiji nadgradila izkušnje v praksi.	Študijska praksa
D21	Veliko na faksu, prakse	Študijska praksa
D22	projektno delo,	Projektno delo
D23	prostovoljno delo	Prostovoljno delo
D24	in z leti, z izkušnjami	Delovne izkušnje
D25	Različne službe kot svetovalna delavka	Delovne izkušnje
D26	Vrstniško učenje	Vrstniško učenje

ODNOS MED MLADOSTNIKOM IN MLADINSKIM DELAVCEM

ŠTEVILKA IZJAVE DISKUSIJE/INTERVJUJA	IZSEK IZ INTERVJUJA	KODA
A47	Prijateljski odnosi, kjer se lahko res pogovarjaš z njima o čimerkoli, no skoraj.	Dogovorni
A48	Ja more bit prijazen do nas.	Dogovorni
A49	Ne sme bit vsiljiv.	Dogovorni
A50	Pa prestrog tud ne	Dogovorni
A51	Če ga nekaj prosimo, je fajn da to upošteva, pa da ne pove vsem naokoli.	Dogovorni
A52	Js lahk rečem, da sta mi MD1 in MD2 kot prijatelji, ker jima res zaupam	Dogovorni
A53	V glavnem ne smeta bit take kot učitelce, ne take kot naši tastari, glih neki vmes.	Dogovorni
A54	Pa pravični morta bit. Ja do vseh enaki.	Dogovorni
B52	Tako kot starejši brat pa sestra, vseeno neka distanca ampak zaupanje	Dogovorni
B53	Prijateljski odnos ampak sej to imata	Dogovorni
B54	Pa spoštljiv odnos	Dogovorni
B55	Men je všeč če rečem, da to ne sme noben zvedet, da potem res ne	Dogovorni
B56	Ja da jima lahk zaupamo, pa ne bodo nas nobenmu zatožle zaradi nekih stvari al pa kaznovale Če pa nas že kaznujeta, vedno vprašata kako si predstavljamo, da bi to popravli.	Dogovorni
B57	Pa razumet more nas, pa nas podpirat, pa tud komunicirat z nami na naš način.	Dogovorni
C21	Sproščena, počutim se mladostno in tudi pri vzpostavitvi sem sproščena, igriva, nekak začutim mladostnikovo mejo.	Dogovorni
C22	Najbolj pomembno se mi zdi da vzpostavim enakopraven odnos, da začutijo, da lahko tudi oni meni stvari povejo, da tud js rastem skupaj z njimi, da nisem neka avtoriteta, ki jo samoumevna da jo spoštujejo ali pa zato ker sem starejša.	Dogovorni
C23	Izhajam iz tega, da tako kot js njih spoštujem, tudi oni mene in to vedo in da imajo možnost povedat, če naredim kaj narobe, komu krivica.	Dogovorni

D27	Sem tista, ki se odgovorna za odnos, jaz dam pobuda, jaz vstopam v kontakt skupaj z zavedanjem, spoštujem njihove meje	Dogovorni
D28	Moje vodilo je, da mladim pokažem svojo prisotnost mladim.	Dogovorni
D29	Pokažem, da sem odrasla in da sem odgovorna, postavim mejo, pravila ampak z njihovimi besedami, spoštovanje.	Dogovorni

10 POVZETEK

Pogled na mladinsko delo in mladinskega delavca skozi oči mladostnika je osrednja tema moje diplomske naloge. Vsi smo šli skozi obdobje mladosti, nekateri bolj viharno kakor drugi, ampak prej ali slej smo si vsak pri sebi rekli: »Sedaj sem pa zares odrasel.« Današnji prehodi so drugačni, negotovi, predvsem pa se mladost podaljšuje v 30. leta. V svojem konceptu pa je ostala enaka, njen cilj je, da se mladostnik razvije v odgovorno odraslo osebo s svojo lastno identiteto. Pri tem naleti na ovire, preizkušnje in želje po spoznavanju nečesa novega. Mladinski delavec je lahko v veliko oporo in pomoč mladostniku na poti odrasčanja, vendar mora imeti obilo znanja ter empatije pri delu z mladimi. Če svoje delo opravlja na podoben način, kot so opisana ravnanja in metode socialnega dela in socialnega delavca ali delavke, mu je lažje. Tukaj pridejo v ospredje predvsem koncepti socialnega dela, kot so opolnomočenje mladih, soustvarjanje njihove realnosti, spodbujanje, nudenje priložnosti za samostojno odločanje in reševanje problemov, zaupanje v posameznika, povezovanje uporabnikov s svojim okoljem, človekove pravice in socialna pravičnost, delo na mikro oz. lokalni ravni, poslušanje, svetovanje, nudenje psihoterapevtske pomoči in drugo. Na takšen način tudi sam z mladostniki raste in se uči o sebi.

Z raziskavo sem želela izvedeti, kateri so glavni vzroki, da se mladi odločijo svoj prosti čas preživljati v Četrtnem mladinskem centru Bežigrad, kaj po njihovem mnenju je delo z mladimi in kakšne spretnosti in veščine mora imeti mladinski delavec pri opravljanju svojega dela. Poleg mnenja mladostnikov me je zanimalo tudi, kaj o mladinskem delu pravita tamkajšnji zaposleni mladinski delavki, na kakšen način delujeta z mladostniki, kako ocenjujeta svoje delo z mladimi. Pogovora sem med seboj primerjala in na podlagi rezultatov oblikovala predloge, ki so v bodoče lahko v pomoč mladinskima delavkama.

Rezultati so pokazali, da mladostniki vidijo delo z mladimi kot pomoč slednjim, mladinski delavec mora biti pri svojem delu razumevajoč, pravičen, ustvarjalen, v odnos pa vstopati spoštljivo in sproščeno. Mladinski delavki sta podali strokovno definicijo svojega dela, kot ključne veščine sta navedli organizacijske sposobnosti, empatijo in fleksibilnost.

Moja raziskava je odsev dela z mladimi v Četrtnem mladinskem centru Bežigrad, zato rezultatov ne moremo pripisovati ali posploševati na ostale dnevne centre. Z večjim vzorcem bi prišla do širšega pogleda in še več predlogov za tamkajšnji mladinski delavki.